

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23878
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	16
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 16

BRUTE
TO
BY

a brute in human form

नरपशु m

Bh P a brute of a man

नृपशु m

Venīs any brute [also applied

contemptuously to a man] पशु m

the brute kind

तिर्यग्जाति † W.

brutal adj I II अमानुष † (ई) R.V.

21 सहसिक † (ई) Mn, MBh —

~~साहसिक~~ सहसिक W.

a brutal man

परुषपशु m Pañc Vp

brutality n पराक्रम Mn, MBh, Kāu,

पराक्रम R, Pnab, Rājat.

4517. X

bubble ob 1 II भुरज only 3 pl imp f

Ā RV. 4. 43. 5 — ~~येष~~ येष ८ 1

~~येषति~~ RV, AV — (onomat)

~~सिमसिमाय~~, ~~सिमसिमायते~~ Vās, Mānk P.

to begin to bubble

प्रयस्य, प्रयस्यति AV

to ~~begin~~ bubble (as water)

मद्

८ 4 मद्यति (ep also मद्यते Ved

also 1 मद्यति, मद्यते) RV, TS, SBh,

Harie to bubble forth

निद्य

नियति र S to bubble up

~~उद्धति, उद्धति~~, उद्धति Harie,

Bh.P, Sush (said of boiling water)

to bubble up

अभिवल AV 12.3.29

to bubble up (as water)

उद्यध

उद्यधति AV 12.3.29 to bubble

with a murmuring sound

विमिश्रमाय, विमिश्रमायति

(onomat) Var Yogay.

bubble n १ ॥ बुल्ला f VS + 58 18,

Kausi b — गण्डः Susan, Sak = 2

(Pnākṣit) Mudra, Vop — डिक्कित L.

the being a (mere) bubble.

(as an embryo) बुल्लु देलम्

Mānk P a bubble (in gold etc)

स्थारः, स्थारम् a bubble in any

fluid fluid स्थारः L

a bubble (often a symbol of

anything transitory)

बुलबुल: RV,

MBh, Kāu, etc (बुल \neq 3π)

a bubble of water

बुलबुल:

बुलबुल (?) L a bubble on

liquids

बुलबुल m TS, AP. Sn

a bubble on the water

बुलबुल

L a bubble shaped ornament on

a horse's lappings સાચી:

સાચી (?) is the form

of a (mere) bubble

ગુદાધરના A

a mere bubble

પ્રત્યક્ષ: 1

the nature of (mere) bubble

ગુદાધરના A a water bubble

જાલ ગુદાધર: Yājñ 3.8, Pañcat

3.16 $\frac{16}{17}$, Kathās, etc

to apparently resemble a water

bubble

स्फटं वा दृष्टं Nom

स्फटं वा दृष्टं Kāṣ. bubbles on

spirits स्वाभावम् & bubbles on

wine स्वाभावम् & having bubbles

विदुमन् mfn Ait. Br., Kāty Śr

that which bubbles up उत्थम् &

VS p 58 ¶ 18, Kāṣ 6.

bubbling $\frac{n}{n}$ choti

bubbling (all Soma) $\frac{m+n}{m+n}$

दो दो मी (अरी) n RV bubbling

forth $\frac{m+n}{m+n}$ M car

bubbling out $\frac{m+n}{m+n}$ M car

bubbling over $\frac{m+n}{m+n}$ RV 9.11.3

$\frac{m+n}{m+n}$ RV, AV bubbling water

मदन्यः $\frac{m+n}{m+n}$ Pl (with on sail जगत्)
RV an onomat word imitation of

4-24

the bubbling sound made by

the sinking of an object in water

of 3 of 3 H Paris. to make a

bubbling noise

4b A \overline{ab}
c

4. 21 1/2 Pan cat, Hit.

4525

a bubo in the groin 28.1. (9)

Buchanania latifolia II तापसप्रियः L,

तापसप्रियः Bhpr 5.6.82.

I II अखट्टः — खरस्कन्धः Bhpr

तापपटः , तापवटः L — चारः

Bhpr चारकः L — द्रुसल्लकः L

धानु म् न (म. 182) धनु f L

* — धनुस् m (m g अर्थनादि) L.

धानुषटः L — पटः L —

प्रसवकः L — बहुकल्कः L —

* बहुकल्कः L , बहुकल्कलः Bhpr

मध्यबीजः L — मध्यबीजः

— मुनि ॐ — राजभोग्यः L —

राजवृक्षः L — राजादनः —

ललनः L — वृक्षादनः L —

सन्नः L — सन्नकदु, ॐ सन्नकः,

सन्नकदुमः L — स्नेहजीजः L

fruit of Buchanania latifolia

olia पियालम् MBh, Harin, R

nut of Buchanania

latifolia राजादनम् the

nut of Buchanania latifolia

latifolia वरादनम् L. the tree

Buchanania latifolia

उपनाम: L the tree Buchanania

latifolia (commonly called)

piyal) पियाल: MSh, R,

uss, etc. the tree

Buchanania Latifolia (in

Bengal commonly called

Piyal) पियाल:

buck = अभिरकन्दः AV 5.14.11.

a buck goat with particular

marks कूटकः Var Br S.

bucket ॥ उद्घनम् RV 5.44.13, AitB2

kātyśr, etc दोणम्

॥ II अवगाहः L — अवगाहः L

(pl. अवगाह व.प.) — उद्घनी

Mān śr 1.12 कोशः RV, कोशम्

L — तिलितम् L श्रेणि f L

— सेरा L — सेकभात्रम्,

सेकभाजनम् L — सेक्त्रम् L

— सेवनम् L

a bucket for drawing (water)

उद्घातनम् L a bucket (for oil)

x etc but not for water) 323

· Pan 3.3.1 - the buckets of
any machine for raising

x water वरीयन्म Mark P, Year 83,

Kural 46, पारिकायन्म Panat

4.1.8 contained in a bucket

औद्यन्म BHP having a
d

prona for a bucket शेणाहाव

RV 10.101.7 a leather used

for drawing up water

323 नमः L a leather bucket

— उद्धारकम् L a wooden

bucket काष्ठाभूताहिनी L

relating to a bucket

औदञ्चनं कृ अरीहणादि R

4. 2. 80 water bucket जलद्वीनी

L.

bud 1 I कालिका Sak, Ragh, etc.

2 — मुकुलम (मुकुल. १) यव गार ५८

१ या) मन्त्री 1000, मन्त्री

मन्त्रिका — कुमल: कुमलम

x (some times written कुमल) M. 1000

Ragh; P. P, etc — — कोश: R, Ragh,

Bh. P, Bhurtas कोशम 1 — कोरक:

x कोरकम (१) तारकादे) R. 2. 50. 8, 5000,

x 200 (५८) Bhuship, 12. 14.

1 II 2000 1 — उत्कलिका Rat nar

— १००० 1 — कोर: W — कोशी

तरुशगः , तरुशगम् L — चान्त L

पल्लवतः , पल्लवम् ($\frac{1}{2}$ १ भा)

MEH. Kām , etc — प्ररोहः Marine ,

Kām , Sussr. etc — प्ररोहम् MBH ,

Marine — फलगामः — निशानम् L

मकुरः , मकुरितः L — मुकुरः L

गारकाण्ड — मुकुरः L — मानग

L — शेरः L — सुनम् Sis

a blown bud चेत (१) जैसां

L a budlike junction मुकुर

पल्लवापीडित
४ दलः Nalōd bud laden १

MPK the bud of a flower

कुरुक्षेत्र: L नेत्रकोश: R

नेत्रकोश the bud of a plant

पञ्चोत्पत्ति: L a bud of the

Arka plant अर्ककोश 362 v

in bud साक्षर W in every

bud पातमूकल (ifc) Prabh

a new bud अग्निमूकल

to shut like a bud मुकुलाय

Nam मुकुलायते Hear, Kad

upon every bud अग्निमूकल

Frab abounding in buds

अङ्कुरवत् ~~mfu~~ MBh a bundle

of buds जातकम Megh, Malav

5.4 जातम W covered

with ~~...~~ कौशिक ~~...~~ (9)

नारकादि Naish 3.121 a dense
mass of buds मकरसेनात्म MBh

filled with buds कुम्भित ~~...~~

(1) नारकादि) Balar - कुम्भित

~~...~~ MBh 4.393 . R . Ragh 18.

31 full of buds मुकुनिन् ~~...~~

Mālatīm (a woman) having

hands is tender as buds

वि. सनयनरा x 45 Comm

having sprouting buds इकोरक

यु. H Paris possessing buds

साकुर यु. W provided with

buds सकलिक यु. Fagh

putting forth buds कुसुमगर्भ

Sak thickly covered with

buds मञ्जरीजालधारिन् यु.

MBH to abound with opening

bud इकोरकय Now इकोरकयति

kād — अङ्कुर Nām P अङ्कुराते

Pāru — विरुह, विरोहति RV,
AV, TBz.

budded adj ^{मुकुलित} II, R git —

मुकुलायेत kār — कोरित W.

2I मेकारण (Pān 7.2.54) MBh,

kāu, etc — स्फुरेत — निर्भेत

2II कृत्वा L — जानि Kāthās,

Sis, kay kāu-jād, etc —

कानित नाम Mālatim — रुट W

— विरुट SBz, etc.

budding II विकास: kum, sis

विजम्भणम् Ragh.

I II परिष्करणम् W निरीक्षणः Sis,

Mān. , Var Brs. budding fruit

budding fruit कामासेका L,

जालिका the budding state of
a flower निदा sāring P.

Budding adj I II मुकुलिन्

Mālatīm.

I II निरीदिन् surr. — साङ्कुर

W budded (as a flower)

सून W.

fully budded संकुरामित

having budded सूनवत् W

a little budded दरमुकुलित

Git 2.17, Sāh 3 $\frac{140}{141}$ red budded

ताम्र पल्लवः L

to cause to bud अङ्कुरय Nom

अङ्कुरयते Subh.

Buddha n | I सुमतः Kāthas,

Jātakam, Guttod — जिवः Buddh,

Kāthas 72. 99.

| II अन्विष्टः १ — अन्विष्टः १

— अन्विष्टः ३ — अन्विष्टः १

— अन्विष्टः — अन्विष्टः १ — अन्विष्टः १

Divyāre — जिनेन्द्रः १ — तः १ —

तथा राजः W — तमोन्वः १ —

तमो १ पहः १ — जिक्कायः MWB. 246

— जिन्नालः W — जिन्नालः इः । —

जिन्नालविद् । — जिदमथ वस्तु कुशलः

Divyâe 9.13.19.50 — जिदोषापहः

ॐ Buddh, L — जिप्रतिहार्यसम्पन्न mfn

Buddh, L — जिमूर्ति m L —

जिरोधन्धपवदेशिन्ः Buddh, L —

दयानूर्चः L — देशपारमिताधरः L —

देशभूमिन्त देशभूमिगः L, देशभूमिशः L

— देशदेशारवः L — धर्मनायः L,

धर्मनेत m kalit — धर्मचक्रः L

धर्मराजः । — पञ्चाङ्गानः । — बहुशमः

। — महाबलः । — महाबोधि म ।

— महासत्त्वः । — महासुखः । —

महाजीवलः । — रागाशानि म ।

— लोभनाशः Rājāt — बन्धिन म ।

— वामाशानि (१) म । — विगतदुःखः

। — विज्ञानदेवानः । — विज्ञानमातृकः ।

— विनायकः । — विजयन्तर म ।

Buddh — विजयबोधः । — लोभाशानः ।

— शास्त्रिण m sis, sch —

षडभिज्ञः L — समन्तभेदः f — सरलः L

— सर्वज्ञः L — सर्वदक्षिण m L —

सार्वः L — सुनिश्चितः f —

सूचकः only L.

the acts of Buddha बुद्धचरितम्

belonging to Buddha बुद्ध mf (ई) h

Prab, Rājāt, Vedāntas, etc —

संयमू म for Kathal a Buddha

saint also named Manjusri (the

teacher of Buddhism in Nepal

MWB 202N 1) पञ्चचोर: W

Buddha's acts

बुद्धचर्यम् Buddh

Buddha's doctrine बौद्धमतम् —

बुद्धमार्गः Buddh — Buddha's

doctrine (personified)

बुद्धात्मः Prab Buddha's eye

बुद्धचर्यम् n Dharma 66

Buddha's gem बुद्धरत्नम् १

the Buddha himself स्वयम्भूतः

Buddha's history बुद्धचरितम्

Buddha's horse अश्वः Bear,

अवधारः Buddha's knowledge

बुद्धज्ञानम् Buddh Buddha's law

बुद्धधर्मः Buddh Buddha's life

बुद्धचर्यम् Buddh Buddha's marks

बुद्ध धर्मः Buddh Buddha's

peculiarities बुद्ध धर्मः Buddh

Buddha's property बुद्ध द्रव्यम् ।

Buddha's Purāṇa बुद्ध पुराणम्

Buddha's shadow बुद्ध-छाया

Buddh Buddha's way बुद्ध मार्गः

Buddh Buddha's word बुद्ध वचनम्

Buddh Buddha, the law and the

monkhood बुद्ध धर्मसंघाः m pl

MW a Buddha who is still a

candidate for Nirvāṇa अर्हत् m

= क्षपणक a class of Buddh.

निष्ठागताः m pl salit the

Condition of a Buddha अर्हत् ray

Kathās the doctrine of Buddha

जिनशासनम् Rajāt 1. 102

given by Buddha बुद्धे देत्तः Kathās

the great Buddha

महाबुद्धः Buddh

having the knowledge of a Buddha

दीपङ्करी ज्ञानः. Buddh narrative of

Buddha's life बुद्धचरितम् one of a

Buddha's marks गूढमिश्रता Dharma's

84 a particular Buddha सुभाषितः

1 a particular incarnation of

Buddha महाबौद्धि m Jātakam

the rank of Buddha गुरुत्वम्

Kathās relating to Buddha

संयोग
~~संयोग~~ mf Kathās — बौद्ध

mf (६) n Prab, Rājat,

Vedāntas, etc the teaching of

Gotama Buddha गौतम बुद्ध
गौतम बुद्ध

Hear.

Buddhism n बुद्ध्यावादः : Madhus —

निर्दिष्टम् mw.

Buddhist $\frac{n}{1}$ ^{II} ~~वेद~~ $\frac{m}{p}$ (ई) $\frac{n}{1}$

Prab, Rajat, Vedāntas, etc. —

सौगतः — सौवातिकः W — वेदनिन्दकः L,

वेदनिन्दन $\frac{m}{1}$ Kāṇḍīd —

वेदनिन्दनः Bn An ~~up~~ Up, Sch,

Bādar, Sch.

I II आहितः Agni P — क्षीणनिन्दसिज $\frac{m}{1}$

क्षीणज्योत्स्न $\frac{m}{1}$ W — तवागत $\frac{m}{1}$

Sāṃkar 1.70.10 — पाषण्डः MBh, Pur,

etc — प्रत्यक्षवादिन m f — मुक्तकथः

Sarvad — वैनायिकः f — अन्यवादिन

m w, mwb 7.142 — षडभिज्ञः

Samkar — सर्ववैनायिकः Col —

सुगतः H cat.

an adherent of a particular

Buddhist doctrine विभज्यवादिन

Saddh P a Buddhist ascetic

श्रवणः H Paris = श्रवण —

प्रमाणः (इन्हा &) Mahicch, Das

a Buddhist charm बुद्धमन्त्रम् &

a Buddhist convent

संघारामः

MWB 428, विहार (est)

a Buddhist convent

विहारः

W, विहारः (in Buddhist

cosmology) a country west

of the mahāmāyā अपरमोदानम्

Buddhist doctrine बौद्ध दर्शनम्

सुगत शासनम् Kathās a

Buddhist edict सम्मोहः

(ibc & उत्तर) (only 2)

2 Buddhist female nun

निक्षुण्णो Kalit Divyāre

the Buddhist general council

महासमहापरिषद् & Buddh

a Buddhist mendicant II

भिक्षु m Kathās, Lalit.

II क्षपणः † — वज्रः † —

चन्द्रेणः † a Buddhist monastery

सुमताय तनम्, सुमतालयः Kathās a

Buddhist monk II भिक्षु m

Kathās, Lalit — अरण्यः H Paris

= अरण्य.

II चरितम् m † — वाक्य अरण्यः

शाक्य शिष्याः Māricch (in
 Pāṇākrit), शाक्य शिष्याः Var Bn S
 S ch a Buddhist novice

वन्त्यः Gal — यल्लः L

a Buddhist nun शाक्य शिष्याः S ch

a Buddhist prayer

प्रार्थना

a Buddhist pupil

पुत्रः m

MBh 263 a Buddhist spiritual

teacher प्रार्थना m m w

~~a Buddhist~~ a Buddhist Sūtra

सूत्रान्तः Saddh P, Diyaar the

Buddhist Sūtras

बुद्धवचनम् Buddh

a Buddhist teacher

श्रमणाचार्यः

Heat — सुगतः Heat (est) a

Buddhist temple | I विहारः W

विहारः — सुगतायनम्, सुगतालयः Kathas

II लयनालिन्ः P (with Buddhist)

designation of Buddhist doctrines

सद्धर्मः Buddh, Jhson the disciples

of the Buddhist school

योगाचारः m

PI Buddh, etc the doctrine of

~~Bt~~ Buddhist

मुत्तम-रक्षमत्तम् Sarvad

a follower of a particular Buddhist

school योगाचारः a follower of a

particular Buddhist sect

योगाचारः

a great Buddhist monastery

महाविहारः Buddh an ordinary

professing Buddhist

पृथग्जनः

MWB 137 a particular Buddhist

doctrine

विभज्यवादः a particular

religious observance of the Buddhists

बालम् W a particular section in

Buddhist writings स्थानिरमात्रा Diyañ

small headed (applied as a nickname

to a Buddhist)

सूक्ष्माक्षरम् मरु

cat the system of the Buddhists

११ वैजाशिश्वरम्, ११ वैजाशिश्वरम् म मयः B

a term of respect applied to a

Buddhist मयन्तः (Un 3.130 Sch)

Vara, Hara, Kathās, & v

for मरुत ११ turned Buddhist

4561
21

द्वैत श्रुति मfn Nalac versed in

the Buddhist Sūtras

सुखान्त mfn

Divyāu the Buddhist

जलान m

pl Sūtra kṛit 1.1.18

[Prakṛit] [with Buddhists]

the five attributes of things

(apprehended by ~~son~~ connected

with five senses)

जलान

(with Buddhists) the five

senses and Manas (considered
as the inner seats or Āyatanas)

and the qualities perceived by

the above (the outer Āyatanas)

आयतनम्

Buddhistic

सामान

m f (आ) n

Kathās, Sarvaad

not to budge विष्ठा, विविष्टते R—
~~~~~

~~not to budge~~ यम् A RV.
~~~~~

buffalo II महिषः (with or seal मृग once

with मृगाणाम्) RV, 10 (Considered
as the emblem of Indra and of
a Jaina saint)

I II अनुषः L अश्वरिपु m Bhpr

अश्ववारणः , अश्वशत्रु m अश्वारि m

अश्वरिपु L

उष्ट्रः RV, AV

20. 127. 2. 132. 13 VS, SBh, Ait B2

कशः L कलुषः L

कालनाहनः Npr

कालातनयः L

कासरः L

क्रोधिन् L

गदुहः L ——— दौरकारि m

BhPr जरन्तः Un, Seh ———

दुरङ्गारि m W ——— देशभीरु m

देशभीरुकः L ——— दौलितः Gul

दौरस्कन्धः L ——— नालेकः L

न्यस्तः L ——— पिङ्गः L

पुष्पमिन् m L ——— बालिन् m

L ——— मन्कुणः L ——— मत्तः L

महः L ——— रक्ताक्षः L

रजस्वलः L ——— तालिकः L

लागिरः W ——— लुनायः Meat,

Shuratan लुनायः Bular ——— वातविषियः

L — वाइद्विषत् m L — वाहारेण

m L विषज्वरः L (प. l विषज्वर)

सरस्वत् W सरस्वत् m W

— रौरेमः Mear, Balat —

स्कन्धः L हंसः (युं + आ)

Var B.S. हंसकालीतनयः L

— हयद्विषत् m L — हेरम्बम्

Melation, abounding in buffaloes

(as a country) औष्ठ Comm

con. 4.2.69 belonging to a

abounding in buffaloes (as
a country) अथवा अफ

Comm. on Pan 4.2.69

belonging to a buffalo

माहिष अफ (इ) R, Mark P

belonging to a buffalo-cow

माहिष अफ (इ) R, Mark; P.

buffalo-cow II माहिषी Br, Mu,

MBh, etc.

II मन्दगमना L

लुलायकाना

4158
buffalo-herd माहिषपालः (Kathās)

माहिषपालकः (Rajat) L a buffalo

herd man पिण्डारः L a buffalo

keeper माहिषकः L , माहिषिक VP

गवतम् Var Br S 32.17.

a buffalo with black horns

कुशासृङ्गः L Changed into a

buffalo माहिषिक अप Kāu

coming from a buffalo

माहिष अप (ई) m R , Mark P

Coming from a buffalo cow

माहिष (ई) R, Mark the
condition of a buffalo

माहिषतम नमः .

the condition of a buffalo
cow माहिषीभावः नमः .

a female buffalo II माहिषी Br ,

Mh , MBh , etc — महाक्षीर L

I II सिखा L — शैरिमी L the

female of a buffalo कलुषा L

having a buffalo for an

ambition नुलायकेतु — Marine

नुलाय नदमन् m Bālar having
a buffalo for an emblem

महिषध्वजः L keeper of
full buffalo cows महिषीपारः

L a kind of buffalo गोरः

RV, VS. etc riding upon a

buffalo (as Yama) महिषा

~~महिष~~ Var Brs a she buffalo

तुरङ्गः द्वेषणी L the state of a

buffalo महिषत्वम् Kathās

the state of a buffalo cow

महिषी भावः Kathas the wild

~~the~~ buffalo गवतः Var Yogay

6.25 Yama's vehicle i.e.

a buffalo यमवाहनः L Yama's

Vehicle i.e. a buffalo यमरथः

MW a young female

buffalo whose horns

are just appearing कराहः

(rarely कराही, कराइम) L.

buffoon

I भण्ड: Pur, Kathao, Sarnad

हासक: MBh, R, Subh

त्रैकटः, निद्रावकः

I II व. राजनः L

वृशनाशिनः VS

त्रैहासिकः L

शासकः Pan

1.4.106, 10h

buffoon (esp indrama) the

iocose companion and

confidential friend of the

hero of the play विद्वत्, भू

kūre, sah, etc a buffoon in
a drama गसन्तिकः L

(निदूषक य. u) a buffoon in
a play नाटकः L the buffoon
of a drama पक्षसिन्धु L

(.Prole) a female

buffoon शाबाल्या VS शाबुल्या TS

buffonery

buffonery । II भण्डवम् Subh.

। II भाण्डम् (ife + अ) L.

bug II मत्कः L मत्कुणः R, P, W,

Su, R — तल्पकीटः Brahmanap:

I II उकुणः L u l उत्कुण — उत्कुणः L

see उत्कुण — उत्कुणः उद्देशः

उद्देशकः L — ओकणः, ओकाणे

ओकोदनी, ओक्कणी L — किरिमः

L — कोणकुणः L — कोलकुणः L

— गन्धिन् m L — रक्तपायिन्

m L — रक्ताङ्गः L

bug-enemy मत्कुराणि m L

having the smell of a bug

मत्कुणगन्ध $\frac{m}{n}$ सुस्त्र the winged

bug वेदमुरव्यः L.

build vb I निर्मा , निर्मायते TS, AV, Br
 निर्मायते karu, par (abl) TS, Br, Mn,
 etc — निर्मा , निर्मायते TS, AV,
 Br, निर्मायते karu, par, TS, Br, Mn,
 etc — विरच , विरचयति (rarely A)
 Rajat.

I II कृ ल 2, ल 1, ल 5, ल 8 MBh,
 R, etc — प्रतक्ष , RV प्रमि ,

प्रमिनीयते , प्राप्नुते Kausk Up —

मठय Nom मठयति Heat — मा

ल 2 मायति (Dhatup 24.54) (ल 3

मायते 25.6) ल 4 मायते (26.33) RV

मा Caus मापयति, मापयते Up, Grs

MBh, etc — मि cl 5 (Shatup 27.

4) मिनीति, मिनुते RV, AV, ŚBr, Śrs

— विद्या, विदधाते, विधत्ते Śvet 4,

MBh, etc — विनिर्म (only bf

विनिर्ममे with act and pass

meaning) Bhatt, Kathās —

विमि, विमिनीति, विमिनुते RV, Br,

Gr Śrs — रचा Caus स्थापयति,

स्थापयते MBh, R.

to build (a house, temple

town etc) निवेश Caus.

निवेशयति Mm, MBh, R, Var, etc
to build (a town) संस्था Caus
संस्थापयति Mariv to build
Castles in the air मनोरथानि
कु Rājat.

building II निर्माणम् MBh, Kāu,
etc निर्माणम् MBh, Kāu, etc

I II चित्वा — बन्धनम् (बन्धनी L)

MBh, R, etc — योजनम्, योजना

Rājat, Kathār — विनिर्माणम्

Kathās, Rājat, Pañcat — विनिर्माणम्

Heat — विनिवेशनम् Rājat, समुपवेशनम्

MW — स्थापत्यम् R. BhP.

building a house गृहारम्भः MBh

12. 6649 BhP 11.9.15 but building

(as a bridge) निबन्धनम् MBh

building ground वेश्मम् † L

the building of a house

वारतुबन्धनम् Var BrS building

(of a bridge) बन्धः MBh, Rājat

elevation of a building

उदकः MBh

house building II गृहकरणम्

W — शान्ता कर्मन् n Par 62

वेदम कर्मन् n MW Knowledge

of building वारनुज्ञानम् VarBrS

a particular place for

building द्यौमन् L a

particular place prepared

for the building of a house

सिंहः (life + आ) Jyot science

in building वास्तुविद्या MBh,

Var B&S.

2I वारत् \approx (\approx only in B&P) RV,
etc.

2II विमः — निवासरचना Mried

मानः R शात्ता (AV,

etc शात्तम् वात्रम् (L)

विमितम् if building of
building of a particular

form क्षौमः, क्षौमम् W a

building constructed of

bones. एडूकः (एडूकम् L) MBh.

(एडूक L) एडूकम् L a building

enclosing bones षड्कः (षड्कम्)

MBh (षड्क L) षड्कम् L a

building enclosing hard

substances resembling

bones षड्कः (षड्कम् L)

MBh (षड्क L) षड्कम् L a

building having continu

ous galleries around

सर्वतोभद्रम् Var Brs a building

of a particular form श्रीकृष्णकम

Heat a building suitable for

an assembly समाज संनिवेशनम्

MW a building under

which sacrifices are

performed यज्ञागारम् Śāṅkhar

a building under which

sacrifices are performed

यज्ञशरणम् Mālav a building

with two halls (one to the

west and one to the south)

शिखरम् (scil वस्तु) Var Br S

a building with two halls.

Cone with a western, the
other with a northern aspect

यमसूर्यम् Var Br S a great
building महाइन्द्रम् Rājat

the interior of a building

अन्तर्वेश्मन n a kind of

building सुमुखम् equal a

large building of a

wealthy person इन्द्रम् (life

f अर) RV, etc a large -

building resting on four

posts विमितम् SBr, srs, ChUp

a large sacred building

ढकः Rajat 3.5 a sort of

building विपुलम् Gal

भाष्यम् L a sort of building

having terraces on three

sides and closed only

on the north side रुचकम्

VarBrs a temporary

building on the roof of

a house वलमि, वलमी f L

building constructed

with burnt bricks पक्केषु

पक्केषुकचितम् Yājñ.

builder निर्मातुम् (निर्मात्री) MBh,

Marine, etc. — स्थपातेम्

MBh, R. etc. — विधायिन्म्

Rājat. — विधायकः Pañca.

Rājat.

II प्रवर्तयितुम् VP, Yājñ, Sch —

मेतुम् RV 4.6.2 — विनिर्मातुम्

MBh a builder of chariots

तष्टु m RV 1.61.4 105.18.130.4

3 † 7.10 builder (of carriages)

etc) मरु m RV, AV, etc the

heavenly builder तष्टु m RV

built adj 1I निर्मित ऽBh, Mn,

MBh, etc — बहु m R, Ragh.

1II निबड Kathās — नियुक्त Maria

— प्रवर्तित MBh, Kau, etc

— वर्धित Vastu — विनिर्मित

MBh, R, etc — विनिवेशित Rājāt

— निर्मित

built (as a house) आकृत

RV 8.10.1 built by
one's self स्वकृत mf (आ) m
 MBh , R , etc built
up अद्भुत AV 9.3.6, 9.42.2, SBh
built up in defence defence.
 प्रत्यभिचित Gop Bz intending
to have (built) विकारेषु
 Sin has well built सुनियुक्त
 R सुनियुक्त Mariv. to cause
to cause to be built it.
 निर्मा Caus निर्मापयति Rājat,
 Kathās — — वन्व Caus

बन्धयति Ragh , Rājat.

^{II}
मा Caus. मापयति , मापयते up,
1

GrS , MBh , etc .

to wish to build निर्मासि

निमित्सति Naish .

bulb is 1.1 chond, chond MBh,

Bhp, Sush, etc.

1 II अरवीरचन्द संज्ञः । (= सैलचन्द) -

सुवालजम् ।

bulb fruited गन्धिफलः । the

bulb of a kind of onion अरवीर

। the bulb of Batatas

Panic^{ca} lata वृक्षचन्दः ।

bulb milk ५२१ ११२१ ११२१

bulb root ५११ २१११ ११११

having a large bulb २११ ११११

in ११११ a kind of bulb

११११ ११११ ११११ ११११ ११११ ११११

११११ ११११ a kind of poisonous bulb

११११ ११११ ११११ ११११ ११११ ११११

११११ २. २५३. ५ — ११११

a particular bulb

मङ्गल्या 1,

is the a particular bulb

growing on the Himalat

मङ्गल्या 1, is a particular

species of esculent bulb

मङ्गल्या 1 a species of plant

with a poisonous bulb

मङ्गल्या:

Sush coming from bulbs

सुस्र मधु सुस्र जैमिनी

बुल्ल मधु म. Bh 12.

10403 (७ | शुद्ध ed Bomb)

जैमिनी बुल्ल मधु MBh

12. 10403 (७ | शुद्ध ed Bomb)

गrowing from बुल्ल सम्भव मधु

सुस्र having long बुल्ल शुद्ध

मधु सुस्र having long बुल्ल

दोश शुद्ध मधु

living upon the bulb

मृदुल २१८

mfn Bālah 298.12

bulbous plants

मृदुल: MW

(मृदुल २१८, मृदुल २१८)

a bulbous plant (supposed to

come cause fecundity) मृदुल

a bulbous plant used as a remedy

don sterility मृदुल

a ~~bulbous~~ bulbous root

— — — — — inside,

— — — — — MBh, RbP, Sush, etc

having bulbous roots

— — — — — अक्षोकोः ।

a kind of bulbous root

— — — — — अक्षोकोः । — अक्षोकोः ।

— — — — — अक्षोकोः । — अक्षोकोः ।

अक्षोकोः । Bh p —

अक्षोकोः । — अक्षोकोः ।

— 7.3 पत्रकः । — म ।

— ^१कारणोन्मदः । — नागोन्मदः ।

— नागोन्मदः । — नागोन्मदः ।

— ^१नागोन्मदः । — पत्रकः (१) ७ ।

— पत्रकः — पत्रकः । —

— पिण्डालुक्म । — बृहत्कन्दः ।

— रत्नोन्मदः । — रत्नोन्मदः ।

— रत्नपत्रः । — वनवृक्षणम् ।

— वरुणालुक्म । — फलपत्रम् ।

वृक्षा १ — मोनलवादे: १,

महिषकन्द — शोफारे १ —

सुवर्णकः १ — सुशोविका १,

वाराहकन्दे a kind of bulbous

plant which grows on the Himal

लाकुलिन in १ a kind of

bulbous plant

शोफारे १

वाराहकन्दे — सुशोविका १,

वाराहकन्दे — सुवर्णकः १

— रङ्गवृत्त, n, रङ्गवृत्त, l

a kind of poisonous bulbous

plant

वैशाल्य सूत्र the

milky juice of a bulbous plant

मूत्रचूर्ण, l; = (मूत्रचूर्ण)

the milky ~~juice~~ juice of a

bulbous root

मूत्रचूर्ण, l

मूत्रचूर्ण a particular bulbous

plant - सूरज की लता

सूरज की लता & सूरज की लता

partic. bulbous plant - सूरज की लता

सूरज की लता & a particular

bulbous plant

पौड़ी छोटे: & -

वन जी: = वन बुरा - बुराई न

m & , वृषभ - बुराई न m &

a particular bulbous plant

existing on the Himal

अथवा :- 1. a particular
bulbous plant (growing on
the Himalayas)

a partic. bulbous plant growing
on the Himalayas mountain

अथवा :- 1. a species of
bulbous plant

अथवा :- 1. a species of

— पत्रालय m + — पत्रालय m +

— पिठान: + , पिठाल —

पिठान: + , पिठाल — पत्रालय +

बृहत्पत्र: , बृहत्पत्र Car —

बृहत्पत्र: + — बृहत्पत्र +

महापत्र + — महापत्र: +

महापत्र: + , महापत्र: —

महापत्र: + — वज्रपत्र: —

वज्रपत्र: + — विशालपत्र: + —

विमोचः †, नीलमोचः a species
of bulbous plant growing on the

Himalayas मोचः † a species

of bulbous root
मोचः †
a species of bulbous plant

निमोचः † a sort of bulbous

plant (used as a remedy for

worms) मोचः †

a species of bulbous plant

growing on the Himalaya

पृथिवी नी पति m & a species

of bulbous plant (growing

on the Himalaya.)

रु दक्षिणः।

a species of esculent bulbous

plant

विजलमूल।

a species of bulbous reed

पत्रालु m L to become bulbous

हल ० १॥ हू Bālah २. $\frac{34}{35}$

हल ० १॥ हू Car 1.1 १८५.

4605 x

bulging out
~~~~~

- 519711 m/n

Bn, Kaush Bn.

11230 1

bulk n I II मूलः १ (१ ज्वलादि)

भरः (ibc & इत्) Kāre, Kathās,

etc भरः (often in comp with

words meaning hair) Harie, Kāre,

etc संहति & Kāre, Kathās, etc.

bulk (as of a cloud)

देहः, देहम् (ibc & इत्).

bulky adj II महाकाय MBh, R,

Pañcat, etc.

|| सन्धर ङ (आ) ङ - मांसल

Uttara, Bālar - स्थान W -

स्थूर RV - स्थूल, ङ (आ) AV,

etc.

the act of making bulky

स्थूलोत्तरणम् Cat more bulky

स्थूलतर Pañcat not bulky

अस्थूल ङ (आ) ङ Bn 14,

Pañcat, etc. to become bulky

स्फाय ल । (Dhātup 14.16)

स्फायते Hear — स्खल ल 10

स्खलयते (also स्खलयति)

Dhātup 35.50.

bulkiness n I स्फौतता MW.

II बलम् (बलः ग अर्धचोदि) I

— स्खलता Parīcat —

स्खलत्वम् MW.

bull I. म वृषभः (ये & आ) RV,

etc — वृषः (in older languages only

ये) Mn, MBh, etc — पुंगवः (ये

& आ) Lāty, Hariv — बलिबर्दः

T Bz, etc — अनङ्ग म.

I II अहन्मः RV, AV — आशीकरः L

— उक्षाणः R (B) उक्षन् — उरुगः

RV 6. 12. 4, VS 4. 33 — उस्त्रियः

RV — उहः L — ऋषभकः Nigh —

कुञ्जुदिन म Bandh — कर्मकारः L

— गन्धमैथुनः L — गर्गः L — गवराजः

W — गवांपति m MBh 3. 11737,

4. 588, गवां पति TBh 3 — गवेन्द्रः

(Pāṇ 6. 1. 124) ? Kav, Heat गवीश

vop 2. 15 — गोनाथः L — गोनू Gal

— गोपति MBh 12. 4877 R 3. 4,

Var BhS — गोभर्तृ m Gal —

गोराजः L, गोपाल — गोवृषः Mn 9.

150, MBh, Hariv, etc गोवृषध्वजः

MBh 13. 4002 — गोवृषभः MBh

— दोगः W — निषण्णः L — प्रोष्ठः

Pām. 5.4.120 Sch — वरीवदः L —

वातिन ^m ~~वातिन~~ L — वाकुलेयं ^m ~~वाकुलेयं~~ —

भरण्डः L — रोहिणीरमणः L — वंसगः

RV, AV — वराहः Col — वाडवेयः W

— वाध्रीणसः, वाध्रीणसकः Sch —

वाहः RV, etc — वित्सनः L —

वृषण ^m RV, AV, VS, Bh —

वृषिण ^m L — वोढू ^m MBh,

Pañcat, Meat, वोढू ^m (with धुरः

or हलस्य) — शक्करि ^m L —

शक्करः Meas, Kam, Sch — शङ्कः ^m L

— शान्करः Mcar — शंकरः W —

शान्करः L (written शाङ्कर) — शिविन

m L — शिववाहनः L — शिष्यः L —

शुद्धिन m L — साधु m L — सहरि

m L — सुरभितनयः Var BHS —

सुरभिपुत्रः Var BHS — सौरभेयः VS

— सौरभेयकः L — स्मिरः L — स्मूरः

L — हन्तु m L.

accompanied by an elephant.

like bull (as comes) हस्त्युषभं

mfn SBH accompanied by

an excellent bull पुरोवृत्तेन्द्र म्फु

Bh P after the manner of a

bull of cattle गोबलीवदन्यामेन

instg Nāg on Pat instnd, Mn

8.28, Sch along with the bull

सहव्रत म्फु (आ) न

belonging to a bull ^{II} वाचिभ म्फु

cat — औक्ष म्फु (इ) न AV 2.

36.7, Kaus, Pān 6.4. 173 —

आनडुह म्फु (इ) न SB 2,

Kāty Śr, etc — आनडुहक म्फु

T, gama कुलादि (Pāṇ 4.3.118)

bestowing bulls मसमदायिन म्भ

AV 9.4.20 a big bull उदातरः

L a black bull श्यामः TS,

Asv Śr a breeding bull वशः

L a bull allowed to go at-

liberty इतरः L bull among

birds पक्षिगणः Hariv the bull

among cows गृध्रा गवाम्, गृध्रः

a bull among the gods देवमसम

BhP 6.6.5 a bull and a barren

cow उशवश m sg & du TS,

SBh a bull and a cow गोमिथुनम्

AsvGr, Gobh, Mn 3, गोमिथुनो

m du Sāṅkh Śr 3.14.17 a

bull (as impregnating the flock,

in the Veda especially as

drawing the chariot of Ushas

or dawn) उशन m RV, AV, TS,

Kāty Śr, MBh, Kum, etc a

bull (as impregnating the flock)

अस्यः RV, AV, VS, ch Up, BhP,

etc bull-horned: वृषधरः Bālar

bull-bellied वृषोदरः MBh.

a bull carrying the sacred fire

वृषाग्निवाह २ SBr, KātyŚr

a bull drawing a plough ३०५

m RV 10. 106. 2, TS 5, Kāty-

Śr, Kauś bull-eyed वृषभाक्ष

mfn MBh, R — वृषभक्षणः MW

bull-eyed (applied to Vishnu)

वृषाक्ष mfn Hariv a bull bit

for breeding ~~सुवर्ण~~ सुवर्णः

↳ a bull fit to be set at

liberty इक्षुरः ↳ bull-going

बृजाञ्जनः ↳ a bull in a temple

of Siva संस्थापकः m ↳ a bull

kept for breeding क्षिप्तः m ↳

अनङ्गुलंभरः a bull ^{made} ~~made~~ of

gold (given as a present) सुवर्णः

बृजभः cat bull-marked बृजाङ्कः

MBH, Kāv, etc a bull of a dark

colour नीलः ↳ (lit) bull of

the Bharata भरतविभः a bull
set at liberty पण्डः On 1.10.1,

113 Sch a bull set at liberty

वृषभानाम m L a bull set at

liberty (at a festival and

allowed to range about at

will) मदकोष्ठः L bull-shaped

(applied to Vishnu) वृषभानाम

mfu MBH bull-shouldered

वृषभकोष्ठ mfu Ragh a bull's

hump असंक्रुष्टः the bulls of

the gods. देवगणाः m pl Ap Śr.

11. 7. 6 a bull's skin तस्यम-

चमम् T Bz a bull which has
been set at liberty आपिङ्गुः (चमः)

↳ coming from a bull. आनङ्गुः

mf (इ) n SBz. Kāty Śr, etc.

coming from a bull. I आनङ्गुः

mf n T gana कुलादि (Pān

4. 3. 118) — आनित्र mf (इ) n

SBz, MBh — औक्ष mf —

औक्ष mf (इ) n AV 2. 36. 7,

Kaus, Pan 6.4.173 the condition
of (being) a bull वृषभत्वम्

Kathās consisting of 10 bulls

देशवर्गं मृ (आ) १ TS: 2.1.4.1

a cow which has a bull-calf

पुंसौ Kaus cows that have a

bull as the eleventh ऋषभैकादशौ

गावः, वृषभैकादशौ गावः Gaut,

Mn, etc a dark-coloured bull

at liberty. नीलवर्णः MBh

deprived of calves and young

bulls निवत्सशिशु पृष्ठः व mfn Hariv

donor of a bull अनङ्गः

a dwarfish bull वामनः MaitrS,

TS an excellent bull सुवृषभः

TBr — धवळः Hear a good bull

~~सुवृषभः~~ सुदृवः MBh a great bull

महवृषभः AV — महावृषभः Rājat-

having a bull as sixteenth वृषभ-

षोडश mfn having a bull for

an emblem वृषभकेतु m L,

वृषभध्वजः MBh, R, etc.

having a bull for a sign ^{II} वृष-

एवञः MBh, Kāv, etc — वृषकेतनः

MBh, वृषकेतु म R — वृषलाञ्छनः

Bālar having eight bulls (?)

अष्टवृष म्भु AV 5. 16. 8 having

excellent bulls श्वनकुह म्भु

Vop having four bulls चतुर्वृष

म्भु AV. 5. 16. 4 having Indra

as a bull इन्द्रससभा AV 12. 1.

6 having no bulls निवृष म्भु

Hariv having shoulders like a

bull गृध्रभर-कन्दर्प mfn R having

the eyes of a bull गृध्रभर-कन्दर्प:

L having 2 bulls द्विगृध्र mfn

AV a hornless bull श्वरः L

the image of a bull in a

temple of Siva शिवमूर्ति m

Megh a large bull महोश्वः SB2,

etc letting loose a bull and

four heifers, as a work of merit

esp on the occasion of a Sra-

ddha in honour of deceased

ancestors वृषोत्सर्गः G.S., Pañcat

RTL 319 a little man (a

term applied to a bull among

cows) ममकः RV 5.2.5 the

loan of a bullock (?) वसतः-

राणि Pāñ 6.1.89 Vārtt 7 Pat

man-bull पुरुषकुंदावः W, पुरुष-

वैशः MIBH, R marked by a

bull. कुंदावकेन म Kum

a miserable bull कुंदाव म

R 6.112.6 a multitude of

4625 17

bulls औदम L, औदमक Pān

4.2.39.

an old bull I I पुद्गलः Kum —

अरुणः, Ved (Jaim 1.3.31 Sch),

Brh on RV 10. 102. 1, MBh

13. 4463, Pāṇcat) — गोजर —

गोजरः Bhp 3.30.14.

I II धवलः Hear — निधनः L

possessing seven bulls सप्तवृष

mfn AV possessing 10 bulls

दशवृष mfn AV 5.16.10

406 18

preceded by an excellent bull

पुरोवृषेन्द्र mfn Bhp produced

by a bull आर्षेभ mfn (ई) न

SBr, MBh relating to a bull

औद्वेग mfn — आर्षेभ mfn cat

rustish (applied to bulls)

शुभिन mfn MBh, Bhp Siva's

bull आजकारः L a small

bull उक्षतरः Pān 5.3.91 —

नक्षत्रतरः Pān 5.3.91 a small

golden bull हिरण्यवृषभः Cat

state of a bull बलता the state

of (being) a bull बलमत्वात्

Kathās a strong bull लावागा

mbn लावागे m RV 4.18

a team of bulls द्वादशगवाम् TS,

SBz together with a bull

संहारवधं mb (आ) n Sāṅkṣh

veneration of the bull गव्यभूजा

Gobh 3.6.12 a vigorous bull

सुगवः MBh a weak bull

कुगो m R 6.112.6 whose bull

(i.e. Vritra) has been slain

(said of the waters) हलधृष्टी

RV 4.17.3 yoked with 12 (bulls)

हादशायोगः mfn MaitrS, Sāikh-

Śr.

a young bull ॥ ~~नत्स-~~ नत्स-

तरः TS, VS, Ait Br, etc —

उक्षतरः Pāṇ 5.3.91 — गोयुक्त

MBh 13. 5733 a young bull

training for the plough प्रशुभः

m. W to wish for bulls etc

21
17629

उ२१०२५ Nom ३२१०२५१०५ wishing

for bulls etc ३२१०२५३५ info
~~wishing for bulls etc~~

— x —

bullock n | I द्युयः mn, MBh, etc

— बलदः Kathās — भद्रः † —

वक्षस m †.

a young bullock जातोक्षः
~~n. जातोक्षः~~

Pān 5.4.77 — प्राप्तभावः †.

bully n बुल्लू ।

a cowardly bully मातरिपुरुषः,

g पात्रे समितादि — गृहे दूरः ।

bullying (as language)

विभीषण mf (गृह) n MW.

culwark n I II वामन n (Comm. Siddh)

IV, etc — सम व सहन्दे: Kām:

branch n. II गुलुच्छे: ५, गुच्छे, गुलुच्छे,

गुलुच्छे, गुलुच्छेका ५ — सम्भवका: ५.

II कलापि m b Sāntah Sr — कूदी AV

5.19.12, Kaus — कूदीका: Jain, Comm

— गुच्छेका: ५ — गुञ्जः ५, गुच्छे: —

गुत्सः ५ गुच्छे: — गुत्सकः ५ — ग्रथः

Gobh 2.7.4 — संभवका: (500 गुणवत्तम)

गुत्सी ५ ५ गुणवत्तम

Jain: MānGr, Kāty, in, Sch (1800 AD)

मिश्रः (कौशिक २) Vaish —

वृद्धम् B. P. — मिश्रम्, मिश्रम्

Katyā Śrī.

any bunch २५३: AV, etc

any bunch २५३: AV, etc

bunch of any kind ग्रामि m

RV १. ११. १८ ४. १०. १५३. २, AV, etc.

is a bunch of any thing २५३:

any, २५३ (११. १८. ४. १०. १५३. २)

TS 7, SBr, etc a bunch of

Bal-haja grass बल्व-जस्तुका RV

a bunch of corn stalks अन्तः

AS VSi, Common bunch of Dardha

grass for purifying water

समार्जनम्

bunch of flowers II अन्तः. MBH,

R, etc — प्रसूनस्तवकाः BHP

11, 12, 13

25.

a bunch of (fragrant) grass

वीरपरायणः, वीरपरमेश्वरः

a bunch of grass 1075

small, for $\beta = 1$ L, for $\beta = 1$

Mailbox, front

मिथुनी १३५ ५५५५५ — मिथुनी

TS 6, TBr 1 b — ~~मैपिऊम~~

MaitS 4.8.7 (Kafishth vli 8)

Kāth 23.1, AitBr 1.3.8, Sārikh-

Br 18.8, Māsr, Sārikh Gr 6,

PārGr 1.15.14 a bunch of

(Kusa) grass ~~मैपूतः~~ Kāly Śr

5.5 Bsch a bunch (of peacocks

feathers) गैः यत 11.11.11—

गुच्छकः 2 ~~sa~~ radishes
a bunch of radishes etc (for sale)

4658
6

सं. १००००: १०० ५.३.६६, ६००

a bunch of strong grass (Kusa or
Munga) made into a broom and
used for sweeping outside of
the sacrificial fire-altar.
शु. AV, 19.12, 10 S, 11n

a bunch of twigs कृ० १००

5.19.12, Kusa (कृ०. कृ०) consist-
ing of a bunch कृ० १००

Kant 21 five bunches दशपुत्री

Form 2-1.51, Vartt 6, Pat

forming bunches शक्य काम

forming bunches of leaves

Kant 21 ten bunches दशपुत्री

Form 2-1.51, Vartt 6, Pat to whom

a bunch of flowers शक्य काम Vartt

शक्य काम Hara to tie a bunch

2. Staff to brunch together

प्राप्त, प्राप्तादि / Page 2.3.63,

[illegible]

boundaries together ~~the same~~

Apr 54

run by adj + tion   11 miles   last

interest (profit) 4 V.

bundle n IT योऽलः Cañ, योऽलः

Kāty śn, Sch, योऽलः, योऽलः,
योऽलः, योऽलः, योऽलः Cañ

पूजः Mān śn, Kāty śn, Sch

(also पूजः).

|| II उपनाहः AY 9.4.5, TS —

कलापः MBh, Kum, etc — कलापः

Śiṣ — काण्डः, काण्डम् Cite १ आ

अ ३] W — गुच्छः ११.११, गुच्छ

— गुच्छकः ८ — गुच्छः ८, गुच्छः —

गुच्छः ८, गुच्छः — गुच्छकः ८ —

निकरः MBh, Kāś, etc — पणः

RV 10. 48. 7 (Nik 3. 10) — फालः

(फालम् ८) Naish — मूटः,

मूटम् (?) Kāśh ८ (७ ! मूट) —

मूटः, मूटम् Kāśh ८, मूटकः, मूटकम्

(Pāṇik) मूटकः, मूटकम् (Pāṇik).

— मूटः, मूटम् Divyā,

bundle by bundle कलापः

MBh 13 a bundle of arrows

कलपः MBh, R, etc

(once कलपम् MBh 3.11454)

a bundle of firewood

कलपकलपः

Hin — समितूलः Mān ११ —

समितूलः ११११ a bundle of

flowers कटी १ a bundle of

grass कलपि, Kāty Śh,

Āśh Śh — उपलराज, उपलराजिका,
उपलराजो Lāty, Nyāyam, etc

a ~~bundle~~ bundle of Kusa grass

कुशास्तबः Kāty Śn, Āśv Śn,

BhP, UP a bundle of mays

करोल्परः a bundle of various

leaves रवउपत्तुम w

a bundle of vegetables

कुटी f furnished with a bundle

of arrows

कलापिन mfn

Kāty Śn, MBh in bundles

मल्लिकार्जुनः MBh 13 a string

which ties on keeps together a

bundle of papers

माचनम्,

माचनम् & to make into bundles

अनुष्टुभः Kaush Bn to make up

into a bundle

उपनह, उपनह्यति

TS, Ait Bn, SBn, Katy Sn,

Asv Sn to put together into a

bundle मोहलीह Car.

lung | I सुख Amar, Bhrn.

(1)
11041

burden n | I भारः RV, etc.

I II उन्मेषम् L — (rather) खिद्यम् —

भरः (ifc † आ) Hariv, kāv, etc — भर्मन्

n, भर्म L — भारकः mn, kathās.

2 I (fig) धुर् † RV (5.43.8?) etc —

धुरा Pañc, kathās — धुरः MBh, etc.

१
4/11/22

२ II गुरुत्वा R 2. 27. 22 — गुरुत्वम् W.

able to bear the burden of the

office of a counsellor मन्त्रिधुर

mfn MW bearing a burden

धूरधर mfn L bearing a burden

on the shoulder अंसभारिक्.

अंसभारिक् m + (इ) n (gana भस्त्रादि)

q. v) bearing an equal burden

with समधुर mfn (gen) Ragh.

~~the~~ burdened with । II भांयुक्त L

— आस्वनन्दित mfn — आविष्ट

mfn — उपागत mfn — उपसृष्ट

mfn R, Susr, BhP, etc.

beast of burden स्थूनि m L

a burden bearer पैवाहकः Hear

— पैवाहकः L burden for the

earth महीभारः Pañcor burden

of a song अनुपदम् burden of

government राज्यधुरा W. a burden

8
11/11

on the shoulder अंसभारः, अंसेभारः

(gana भस्त्रादि १.४.) 'carrying ~~burden~~

burdens on the shoulders (as an ox etc)

स्कन्धवहः, स्कन्धवाहः स्कन्धवाहकः L

ending in a burden (as a song)

उपरिष्ठादुदकं mfn say on Ait Br. 5.2.17

an excessive burden अतिभारः

fit for burden धौरेय mfn (ई)n

L — धुरीय mfn L fit for the

same burden एकधुर, एकधुरावह,

एकधुरीण mfn Pān 4.4.79, Naish

freed from burden उद्युत mfn

Śiṣ 5.64, Rāgī, Kāthās, etc a

great burden महामलः Pān having

the same burden सोदर्व मनु

śāṅkhBz having vāc as the burden

(in a recitation) वाङ्मयन मनु नि, Nid,

lāty the heavy burden of fighting

8
11.11.11

रणधुर, f R, रणधुरा Venis one

who carries a burden उल्कलः L

the party on whom the burden of

proof in lawsuit rests साध्यवत् m

I W the state of being a burden

bearer धुर्यता burdening with

आरोपः .

burdened उपसंभृ mfn Bhp 11. 30.2.

to state of being burdened आविष्टत्वम्
~~~~~

Vām .

burglar n चोन्देगाह : ज़ंजि,

चोन्देचौर : † — कासचौर : † .

burglary n ~~मन्निच~~ साधच्छेदनम्

manic.

~~XXXXXXXXXX~~

X ~~XXXXXXXXXX~~

burn ॥ I दह ॥ दहति (ep also

A) RV, etc.

I II अभिदह् RV 2.4.7 SB2, etc —

अभिदु AV. 5.22.2 — अभिशुच RV,

VS, Kāty Śr — अभिशुच AV, VS,

Kāty Śr — अभिशुच Caus VS, TS

intens RV 10.87.9 & 14 — अभ्युष

RV 9.97.39 Kāty — अवकूल

Swir — उपतप् Caus उपतापयति

AV 6.32.1 — उपदह्, उपदहति

SB2, ..., MBh — उष् ॥

ओषति ६ १ RV, AV, ŚBr, Mn 4.

189. २६ — ओष्, ओषति Aśvgr.

2.4.9, Vait — उल्, ओलति +

(a Saṃjā root) — ओ ६,

क्षायति Kālyār 25.8.21 Śek, 4क्षि

Ohātup 22-16 — क्षै Caus क्षायति

AV 12.5.31, Tāndya Br 17.5.7

— दह् Pass दह्यते (दह्यति Mānṣr

2.15, MBh 1.12 f) AV, Mn, etc —

दह् ६ 10 दह्याति Vop — दीप्

६ 4 ते दीपयति — दु ६ 5 दुनेति

AV 9.4.18 MBh, Var Brs, Kā —

निकूड् , निकूड्यते A + ४२

नितप् , नितपति , नितपते Bhatt

परिद , परिदूयते (instr)
MBh , R — (lit ... fig)

परिदह् Pass परिदह्यते (परिदह्यति
Singular) MBh , Rit , etc —

पुरोडाशंती Parvat — प्रत्य ,

प्रपति MBh , Kan , etc — घुस

८ ५ घुस्यति Shatup 26.107

for घुष्) — प्रदह् Pass

प्रदह्यते (& also प्रदह्यति) MBh ,

Kāre, etc — प्रदह्, प्रदहान् (ep

also प्रदहते, AV, etc — शुष्, छ।

4 स्त्रीषति, स्तुष्यति Suśr (only Pass.

स्तुष्यते) छ 4 स्तुष्याति Bhatt —

तिप् छ (Shātip 28.139)

लिम्पति, लिम्पते Bhatt — वह्नि सात्क,

वह्नि सात्करोति Venis — निदह्,

Pass निदह्यते Suśr — शुच्

छ 1 (Shātip 7.1) शोचति) Ved and

ep also शोचते) RV, 132, Āśuśr

शुच Pass RV 7.67.2 —

शुच Caus शोचयति, शोचयते RV. 11

— शिब् ल । जेवति Shātup 17.51

— श्री ल । (Shātup 31.3) श्रीणाति,

श्रीणाति RV 1.68.1 — शिब् ल

शेवति Shātup 17.52 — संतप्

Caus संतापयति Kaus, MBh, etc

— संदह् Pass संदह्यते हि —

संदीप्, संदीप्यते (cp also संदीप्यति)

Marine — सम् Caus

सम्पाचयति Swiss.

॥ कुट् ल ५ कुर्याति ल १०

कौर्यते Shātup 33.25 — कुण्ड् ल १

कुण्डते dhātup 8.17 कुण् — कू-

ल् 10 कूरयति dhātup 35.38 —

कूड् ल 10 कूडयति RV 8.26.10 AitBr

4.9, Kapishth 4.2 — (intr)

प्रक्षे , प्रक्षायति TB2 — कृष्ट ल 3

जिघात्ते dhātup 25.14 ल 5 or 8 घृणते,

घृणते or घण्णते , घण्णते dhātup

30.7 — चूर ल 4 चूर्यते

dhātup 26.49 — घुष् ल 1

— व्युष् ल 4 व्युष्णति dhātup

26.7 (प्युष्). —

4663

apt

4467
apt to burn all creatures

मूतदाहीय अपास्त continuing

to burn प्रशोचन AV desire

to burn दिग्घटा MBh, BhP

to be about to burn दह

desid दिग्घटति MBh 1.4.2

to begin to burn प्रज्वन्,

प्रज्वलति (अप) also प्रज्वलते TBz,

Ch Up, MBh, etc to burn

across आ दह, SBz to burn

against प्रतिशुच, प्रतिशोचति

(acc) Maitrs to burn all

round परितः, परितपाति

to burn (bricks) पच, छ ।

पचति, पचते (छ ५ पच्यते)

SBz to burn brightly परिज्वल-

परिज्वलति ॥ - ज्वल्

छ । ज्वलति (cp also ॥) TS

।, SBz, Gohl, MBh, etc to

burn completely विनिर्दह्,

विनिर्दहाते MBh, Bhp. —

दह्, intens दन्दहीति, दन्दहाते

(Pāṇi 3.1.24, 7.4.86) Maru

8726, Bhp 6.8.21 Sis Prasanna

6.328 48.

to burn down II अवदह्

Sis — निदह्, निदहति.

I II - (active) उष्, ल । ओषति

ल १ RV, AV, ŚB, Mn 4.189,

Sis — उपोष्, उपोषति A śB

2.4.9 Vait न्यष्, न्योषति

RV, AV to burn down from

अवदह्. RV 1.33.7 to burn

down in succession अनुनिर्दह.

AV 9.2.9 to burn greatly

अतिदह, to burn out

निर्दह, निर्दहति, निर्दहते RV,
etc to burn out etc to

drive out अपदह RV 7.1.7 etc

to burn quite up सम्पदह,

सम्पदहति MBh — परिदह,

परिदहति Śaṅg — परिदह,

~~परिदहति~~ Śaṅg

to burn round परिदह, परिदहति

Surv to burn through

परिदह् , परिदहति Surv to burn

to ashes भस्मसय Nom

भस्मसयति Maran to burn

to gether संदह् , संदहति ,

संदहते RV, etc. — समुपोष ,

समुपोषति SBh to burn towards

प्रतिदह् , प्रतिदहति RV, AV, SBh,

Ch Up — प्रतिशुच , प्रतिशोचति

acc Maiteś .

to burn up II अपदह् , RV 7.1.7

etc — — संदह् , संदहति, संदहते

RV, etc — — निर्दह् , निर्दहति,

निर्दहते RV, etc.

I II अनुदह् RV, etc — — विदह्.

विदहति RV, MBh — — संजूर्न् ,

संजूर्नति RV — — समुष , समोषति

AV SBh .

to burn up along the whole

length अनुसंदह् AV to burn

up completely समुपोष , समुपोषति

SBh to burn up entirely

व्यतिसंह, व्यतिसंहति Ch Up

to burn with anger दीप् el

4 दीप्यते Bhatt to perform

the last office for i.e. to burn

संस्था Caus. संस्थापयति Sāntk Br.

burn दग्धव्रणः

burning 1. दाहः Katy Sr; Mn,

Yājñ, MBh, R, etc, दाहक न् (ई) न्

Yājñ 2.282, BhP 11.10.8 दाहिन Mn,

MBh, Bhartṛ, etc, दाहः दाहक न्

ife TBh 1.1.2.2

प्रज्वलितम्

Marine .

। II इज्ज्वलनम् — ओषधम् Yājñ 3.

77 Suir , etc ओषधम् Ragh 17.33

— तपनम् TBr 2.2.9.1 f —

देहनम् Kauś 80 , R. 7 Ragh , etc

— द्यामीकरणम् L — निजुर f

RV 2.29.6 — निष्पनम् L —

परिदहनम् W — पालितम् L —

प्रदाहः Br , Gaut — श्लेषः L

— श्लेषः Ratnān , Rājāt —

भस्मीकरणम् śhatap — श्लेषः MW.

burning (a corpse) संकलनम्

R (p. 1. संकलन) the act of

burning दहनकर्मन् = Shurtas

1.22 — संतापनम् W the

act of burning up निदहः

the act of burning utterly

विनिदहनम् MW.

a burning ground II

श्मशानालयः — — चेतभूमि f MW.

I. II कटः — — चेतवनम् L —

शतानकम् L — श्मशानचित्

TS, MaitrS, Śulbas,

a burning-ground for

corpses रुद्राकीडः Bhatt

a burning lamp दीपलोकः

Sāring P the burning

of a house (?) द्वादि an L

the burning of a widow

with (her husband's corpse

or with part of his dress

when his body is not
on the spot) अनुमरणम्

a burning place प्रेतगृहम् ।

प्रेतावासः BHP burning (a
body etc.) उद्दीवनम् ।

burning a criminal
wrapped up in straw

तृणग्निम् in burning

Chaff निर्मलः । burning

down अवदाहः । , अवदाहेष्टम्

burning again पुनर्दहनम् ,

पुनर्दहः Baudh burning

him who eats अङ्गयुषिणं नृपं

Comm TAr burning

intensely उत्तदाह. in RV 3.6.

7.34.3, 7.7.2 burning

(of bricks) पाकः Srs, Mn,

MBh, etc burning of the

dead पेतदाहः MW burning

of the mind मनस्तापः MBh.

R, etc burning of Tripura

निपुणदाहः burning on a
funeral pile साधनम् life
 + आ) (only L) the burning
property of iron (used as
an instance of metaphori
cal speech for iron does
not possess the property of
burning but the fire by
which the iron is heated)

अयोदाहः burning up संदाहः

MW — निर्दिष्ट. अ. (ई) = HV

burning with ~~ko~~ Kusa grass

अवकलनम् Baudh burning

with the corpse of a husband

सहमरणम् W, सहानुगमनम् L,

सहानुगमनम् from burning

आतपस Ved inf (abh)

RV 5.73.58 8.73.8 greatly

burning महातपनः Buddh

the last rite i.e. burning

the dead पश्चिमा क्रिया नो.

too much burning अनतिदाहः

S B the place for burning

अन्तश्चया L a place for

burning the lead श्मशाना-

लयः to be burning hot

निशुच, निशोचति Ch Up

to consume utterly by

burning संतप to resemble

the sheet of flame in a

burning forest दावदहनज्वाला-

कलापाय Nam दावदहनज्वालाकला

पायते यत् 4.10 a burner of

दग्धु (gen) ŚBr 2.2 Mālar

burner of kama स्मरदहनः

inset burner of Laikā

लङ्कादाहिन ॥ L one who

burns दग्धु m (with

acc) RV 5.9.4 one who

burns प्रतप्तु m Sank

one who burns by fire

प्रोष्टु m Pur a woman

who burns herself with

her deceased husband

सहगामिनी w the woman

who burns with a part of

her husband's dress अनुमृता

burning adj. I दहन + (ई)

Marine, BhP, Bhartr, Goraksh 164

— तापन + (ई) ife MBh, Marine

9427, R.

I II उच्चोचन AV 7.95.1 —

उज्ज्वल — उपतप्त उज्ज्वल

— उष्मवत् सुस्त्र — ओष.

Sū २ ओष RV 10.119.10 —

कल्मलीकेन् (Naigh 1.17) RV २.

33.8 — कृषाकु L — ज्वाल

(Pāṇ 3.1.140) कृषा W —

तपन MBh 1.5, R 6.79.57 —

तपस्वत् RV 6.5.4, AV 5.2.8

Sāṃkh Śr 3.19.15 — तपुस्

RV 2.30.4.34.99 6.52.2 —

दक्षु, दक्षुस्, कृषा RV ४ —

दह — निरह AV प्रचण्ड

४ (आ) प्रज्वलित Lāṭy,

MBh, Kāu, etc — प्रतपत् ४ (अनी)

MBh प्रतापेन — प्रदत्तः विष्णु

3. 1.42. 1.42 — प्रदीप्य, पदीय

9 अपूपादि, प्रदीप्तः SBh, etc —

होषणः Malatim होषेन् Balar

— भर्जनः Bhp व्योषः ५ (आ)

AV — शिखावत्, शिखः

शीरशोचिस् RV शु — शोक

AV — संतापनम् Bhp

संदीप्तः SBh, etc समिधः

RV — साचि MBh, R. साचिस्

MBh.

not burning 1 II अद्यु RV 9.

34. 12 — अनिदहिक Maitre

— निदहत W.

burning (as fire fever etc

रुद्र AV, Tand Bz burning

(a weapon) तपुषि RV 3.30.17

(Nir 6.3) 6.52.3 burning

desire for money चनेवमत. m.

Mn 9.231 burning desire for

wealth चनेवमत. m Mn 9.231.

burning hot 1 II परिदाहेन L —

परिगायेन् Kām

I II तपु RV 2.4.6, 9.83.2

पौष्ठा Pūcat

Burning 1 2 (Agni) तपुर्मम

RV 1.36.10 58.5, 8.23.4

Burning on पशुमेत नः

Burning pointed (a spear)

तपुर्मम (ता) RV 10.34.2 one

who has not established a

Burning ground अक्षरश्मशान

AS Br while burning ओषम

SBr 2.2.4.5.

burned adj I नदीदग्ध सारिंगS.

II अवभजित Bhr पूष Ritus

Var Susr विष्णु R.

burned (as earthenware)

पाकिम I burned up संदग्ध

To, etc completely burned up

निनिदग्ध Mish. R have not

burned all over अनदीदग्ध

SBr a woman who was burned

her self with her dead husband

सहसृतां पाँकार .

her self

her self adj. II दृष्ट AV 4 : 18, Kāty

or, Mu, etc. — प्रदृष्ट SBz, R, Var

— उच्यते निर्दिष्ट MBh, Hariv.

etc. निष्ठा VS, TBz, MBh,

etc. भस्मीकृत MBh, R, etc

— संतापित MBh, Kau, etc

I II अङ्गारकेत (१) तारकाः V. 11. 1

— अभितप्त आध्यात † (आ)

— ज्वलित L. स्वदृष्ट SBz.

Kaus ————— डलित ————— डष्ट L

कूलित Suisse ————— दून (Pam 8.2.45)

AV, MBh, etc ————— परितप्त RV, etc

————— पारिदग्ध MBh, Mariva, etc

————— परिदग्ध L ————— पुष्ट W & prob

————— (prob) प्रक्षाम ApS2

प्रधूपित ————— पुष्ट L ————— व्युष्ट W —————

हमिति L

• not burnt I I अदग्ध.

I II अप्रदग्ध SB2 ————— अविदग्ध

Kaus, Nir ————— निपक्त MBh

(Nīlak) पाकहीन badly

• burnt आतिदग्ध burnt (as
an oblation), हुत AV, etc.

burnt (as a carb.) निक्षाम

AV, Prāyaśc burnt (as bricks)

पक्व f (आ) SBz, Var, etc.

burnt (as earthenware)

pots, पक्व f (आ) SBz, Var,

etc a burnt brick पक्के पक्केचका

Var burnt by affliction

दुःखदग्ध W burnt down

अवदग्ध kaino — अवक्षान

Maitris, TS burnt inwardly

अन्तर्दग्ध burnt offering

अग्नौकरणम् Kāty śr, Sch a

burnt offering होत्रम् RV,

Pañcan Br, Śān Kh śr, MBh

a burnt offering (esp of

clarified butter as presented

daily by the Brāhmanas)

वैतानिकम् W burnt on a

funeral pile आग्निकथ RV 10.

15.14 TBz burnt one by
one प्रत्येक vs burnt to
a cinder परिष्ठाण AitBz —
 दग्धवित सुख क्षेम.

burnt up II निर्दग्ध MBh,
 Hariv, etc. — संतप्त.

III निर्दग्ध SBz, Kaus.

burnt with fire अग्निदग्ध

RV 10.103 additional verses,

SBz burnt without effort

अलादग्ध bharta completely

burnt (as bricks) परिपक्व

Var growing on recently

burnt pasture land नवयव्य

TS. a little burnt आलुष्ट

Kum 5.48 made of burnt

bricks पक्वेष्टक Muccch- -

पक्वेष्टकामय + (ई) Heat

not burnt with fire

अनग्निदग्ध one who has

burnt the sacrificial

oblation प्रदग्धाहुति ऽB2

partly burnt अंशुष्टमिन्न

ŚBr a place where any-
thing is burnt आदहनम्

AV 12.5.48 Aśvēt, kauś

a place where the bodies

are burnt दाहसर, दाहसरस

दाहस्थलम् | recently burnt

pasture land नवदाव. the

regular presentation of

burnt offerings morning

and evening वैतानोपासना W

the smoke of a burnt-

offering होमयूमः L (Vishnus

Mark burnt on the skin

with red hot iron)

तप्तमुद्रा W what has burnt

out विक्षामम् Sāntakṣ

whose son is burnt दग्धपुत्र

f(आ) Sufirn 9.2.

to be burnt 1. दहनीय W

— दग्धव्य Mn, Yajñ, MBh

— प्रदग्धव्य MBh —

ज्वलनीय W.

III दाहनम् MBh 1.403, BhP 12.12.40

— दह् Pass दह्यते (दह्यति Mān
gṛ 2.15, MBh if 12 f).

to be burnt I दह् Pass दह्यते
(दह्यति Mān gṛ 2.15, MBh if 12 f)

AV, Nir, etc विदह् Pass

विदह्यते — प्रदह् Pass प्रदह्यते

(ep also प्रदह्यति) MBh, Kān, etc

पच् Pass पच्यते RV, etc पच्यति.

II आदह् Caus Pass चह Up.

तप् Pass or ए 4 तप्यते also

तप्याते RV, etc - दु, दू ए 5,

4 दूनोति, दूयते MBh, ~~Sansk~~ Sans, ,

Kāu, etc. to

to be burnt by fire

सम्परिदह. Pass सम्परिदह्यते

MBh to be burnt by fire

प्रतिदह. Pass प्रतिदह्यते

(प्रतिदह्यते) MBh - - संदह.

Pass to be burnt up

संदह. Pass संदह्यते TS.

— संदह् , संदह्ने MW to cause
anyone to make efforts to

burn दह्. caus दह्याति

Bhatt 3.33 to cause to

burn दह्. caus दह्याति

Mh , Yājñ 1.89 , MBh , etc

to cause to burn up निदिह

caus निदह्याति Rājāt —

संदह् caus संदह्याति MBh

to cause to be burnt

प्रदह्, Caus प्रदाहयति Var

to cause to be burned

दह्, Caus दाहयति Mn, Yājñ

1.89. MBh, etc

Causing to burn शोचयत् + (अन्ति)

— दाहनम् MBh 1.403, Bhp 12.12.

40. — ~~दिद्यक्ष्~~ Vop 3.151.

to

wishing to burn दिद्यक्ष्

Vop 3.151.

wishing to burn up संदिद्यक्ष्

MBh, Var B:5, Bhp.

to burn (as a wound) २I

ज्वल cl । ज्वलति (ep also A)

Swir.

to burn (neuter) २ II उष्

Pass उष्यते Swir, Car, Bhatt

तापनम् Swir 1.41.3

burning २ I तापनम् Swir 1.41.3

परीदाहः Swir, Car

निर्दहनम् Swir — निदाहः Swir

Satirigs.

२II उष्ण Swir — दहः Car 1.20.

— परिदोष: Car, burning (of

burning (of the skin)

दोष: सूख.

burning adj २१ विदाहिन

Laty, सूख, Bh pr.

burning badly दुर्दग्ध सूख

burning hot परिदाहः सूख

— विदाहनत् सूख a burning

pain in the side पार्श्वदाहः

a burning pile अग्निराशे m

burning poison विषाग्नि as

Ritus विषानल Var Br S

burning sensation in

the feet पाददाहः Surz

burning to ashes क्षाम

f (आ) Maite S 1.8.9 (Pan

8.2.53) burning (the sun

देवतापेक्षा MBh 12.11726 a

burning weapon अगुष्ठा as

or f RV 1.42.4 burning well

सूषमिधु Ait Br Śāṅkh Śr —

सुसमिध् desirous of

burning दिधस्तु MBh, R,

BhP drinker of burning

poison विषाग्निषा म MBh

easily burning दहात्मक

† (इका) Sak 2.7 दहात्मन्

Kāvyād 2.177 extremely

burning तपिष्ठ (superl)

RV, AV. 11.1.16 going

going on burning गगति

RV (said of fire) going

सुसमिध् desirous of
burning दिघक्षु MBh, R,
 Bhp drinker of burning
poison विषाग्निषा म MBh
easily burning दहात्मक
 † (इका) Sak 2.7 दहात्मन्
 Kāvyād 2.177 extremely
burning तपिष्ठ (super)
 RV, AV. 11.1.16 going
going on burning जागृनि
 RV (said of fire) going

on burning जागरणम्

Kāty Śr 25 Vait having

a burning seen sun

प्रचण्डसूर्य Ritus one whose

head is burning प्रदीपीय -

शिरस् , पृथिव्याशिरस् , प्रदीप्ताशिर-

स् in Vedāntas (in surgery)

right burning सम्यग्दग्धम्

Śūisr with a burning

sensation सदाहम् RV

with a burning sensation

4703

संदाहम् RV with an
internal burning fever

सान्तनिदाद्यज्वरम् Sāntis.

a burring guttural sound

रिफ: Prāt, śrs giving a

burring sound रिफवत्, ^{अथ}

R Prāt to be murmured

in burring manner रिफ

Pass रिफ्यते to be spoken in a

burring manner रिफ, Pass

रिफ्यते .

burred adj रिफित vs, śan khśr .

burrowing । I बिलवास , बिलशायिन्

सुख.

4705

burrowing '। I बिलवास, बिलशायिन्

Swiss.

surst ub ! I. दृ ल १ दृणाति ल

2 P RV, Hariv — पट्, पटीति, पटते

Up, Yājñ, MBh, etc — पट् pass

पासते Sush — भिद् pass भिद्यते

(intmans) Bṛ, etc. ~~उत्तर~~

~~उत्तर~~

I II जवदल, ~~उत्तर~~ जवदलति Sush —

उद्धत caus उद्धतयति RV 8.14.13,

I Bṛ, MBh, Hariv — उत्फल,

उत्पलति — लभ् व । लभते

RV 8.39.1, 10.133.1 — प्रजम् ,

प्रजमते RV — फल् व । फलति

(cf also फलते) MBh, R, etc —

रूष् caus (of व 10.3),

रूषयति Dhātup 35.84. Vop —

विन्दस् व । विन्दसति 34.39 —

विन्द, विन्दरति Mund Up,

MBh, etc — विद्, विद्वति

MBh — स्फट् व । स्फरति

Dhātup 9.44 — स्फल् (५) १०१

स्फल्
~~स्फल्~~) ८ । स्फलति ।

to burst asunder । I स्फुट

स्फुट ६.१ (Dhātup 28.80 9,44.8.7)

स्फुटति, स्फोटति, स्फोटते (A only

in Dhātup) ३८१, etc — विदू

~~intens~~ intens , विददरीति RV —

समुदू pass समुदीयते MW

— विदत् , विदलति

Naish — विभिद् pass —

(intn) । II पट्टे ८। I पट्टे Hcar

— प्रनम्, प्रनम्नते AV — विपत्,

विपत्तीत S Bh Ch Up — विपद्,

विपद्यते MBh. 11. 95 — विफल

(only pb विपफाल. 3 pl विफलरे

∴ ६ १ विपेचिरे) MBh —

विवल्मा, विवल्माति mw —

व्यपस्फुर, व्यपस्फुरते Kāty S, ३

Sch — शु (only in शुवत्) RV 1.

127. 3 — संविज, संविजेते $\bar{A} p_n^s$

to burst forth I I

स्फूर्ज च

(Dhātup 7.61) स्फूर्जति Kāṣ,

Kathās, Rājāt, Sāh.

II उद्भाद्य, उद्भाद्यते S Bh —

उद्भा
समुद्भाद्यम्, समुद्भाद्यते Pīnab,

Sch — समुत्पत्, समुत्पति MBh —

समुद्भा, समुद्भाद्यते Pīnabannar

to burst into flames

प्रदीप

प्रदीप्यते ऽ. Bn, MBh, Var to burst

into laughter

प्रहस्, प्रहसति (also

also प्रहसते) (also with हासम्)

MBh, Kāṣ, etc to burst into

many pieces

व्यातिशृ,

• व्यातिश्रीयते MBh to burst into

view स्फट of 6 | (Dhātup

28. 80. 9, 44. 8. 7) स्फुटति,

स्फोटति, स्फोटते (A. only in

Dhātup) Cat — स्फुट caus,

स्फुटयति Dhātup 33. 48 to

burst (like a wave)

उत्तरंग Nom उत्तरंगते Kād.

to burst open II प्रस्फुट, प्रस्फुटति
~~प्रस्फुट, प्रस्फुटति~~

MBh, R — विस्फुट, विस्फुटति,

विस्फोटति R, Mānkh P —

उभ्रिद् pass , उभ्रिद्यते MBh.

I II अभितृद् , अभितृणति

RV, etc — उल्हृत् P SBh

4. 4. 3. 4 — परिस्फट् , परिस्फोटति

Suññ — स्फट् caus स्फटयति

Dhātup 35. 84 to burst open

(with a sound)

स्फट cf 6 1

(Dhātup 28. 80. 9, 44. 8. 7)

स्फटति, स्फोटति, स्फोटते (Ā

only in Dhātup) S B n, etc

to burst out in a flame

अवदीप् Ā s n to burst

out plainly स्फट cf 6

(Dhātup 28. 95) स्फुरति

(m ε also स्फुरते) Nais Up,

MBh, etc to burst out roaring.

उद्गर्ज , उद्गर्जति to burst out

visibly स्फुर ε 6 (Dhātup

28. 95) स्फुरति (m ε also

स्फुरते) Nais Up, MBh, etc

to burst suddenly

स्फोट caus,

स्फोटयति MBh, Kāś, Kathās

to burst through

उद्भिद,

उद्भिद नीत्त — अवधारम्, इ

Var Bh S just about to burst into

blossom

मे दान्मुख mt (ई) H

Vikr.

bursting n I अवदरणम् Suśh —

प्रस्फोटनम् Var — विदलनम् (intians)

Kathās — निर्भेदः R, Suśh —

स्फोटनम् Vāgboh, Sat.

I II उच्छ्वसितम् — जृम्भितम्

Kathās 26. 89 — दारणम् —

प्रधनम् L, = दारण — मिका Kā

भेदनम् Kāty Śn; Śuśn;

Prāyasc — वारणम् Vop —

स्फोटः MBh, Kāv, etc.

not bursting अभित्ति & VS 11.64

the act of bursting विनक्ति &

TS.

bursting asunder | II प्रविदारः Var

— भेदः Bhp, Sūtra — विप्लवम्

Hariv — व्यपहरणम् Kāty Sū.

bursting forth II भेदः Kālid,

Bālar — समुद्भेदः 'Dāsar,

Sāh, MBh 3. 8522 —

संग्रहः Bhp bursting forth together

~~व्यतिभेदः~~ Sāh or simultaneously

व्यतिभेदः Sāh.

bursting out open | I अवदारणम्

R 2.77.16 सुश्रु.

| II उत्थानम् Jain —

जृम्भणम् Bhartr̥ 1.24 —

संस्फुर मृत् | bursting out

भेदः Kālid; Bālar bursting

out (as a stream)

उत्पीडः

R, Hariv, Megh, Uttarar, Kād

bursting out (as tears).

उत्तीः

R, Hariv, Megh, Uttarar, Kād

to procure (waters) by bursting

(the clouds) अभिलृद्ध, अभिलृणत्ति

RV, etc to put forth by bursting

अभिप्रदृ RV 4.19.5

the spot where an elephant's temple

burst

करटा मुरवम् MBh.

bursting

adj

ददृत्

Pān 3.2.178,

Vānt 3, Pat.

bursting (said of the Soma)

भङ्गः RV 9.61.13 bursting forth

उद्भिद् — अपस्फुर् RV 8.69.10

bursting out स्फुटित MW

bursting through उद्दिद् —

~~भेद~~ भेत् ~~ल~~ bursting through

the thick smoke घनधूमिष्ठधूम W.

burst ~~adj~~ I स्फुटित — विस्फुटित

MBh — उद्दिन्न — अवलित ↓.

I II उच्छ्वसित — उद्दिन्न Sush —

द्वि १ - दलित (१ वृत्तादि

Ganap) MBh 8.4633, Var BṛS,

Bharati, etc - निश्चित Desin

विभक्त (Pāṇ 7.2.34) RV, VS

Kans - बाकलीभूत MBh.

burst (as river water that has

burst its banks) बाँध निग.

burst asunder II विदलित.

II पुटभैरव, पुटभिक Van —

विदुत BHP — विदुत MBh —

व्यवदीर्ण R.

kurst forth I I प्रोविद्ध.

Kar — उद्भिन्न.

II संकट Haris.

kurst open I I विदीर्ण MBh,

Kar, etc — अवधारित MBh,

etc — विरुद्ध. Surin having

the body burst asunder (said of

a mountain) अवृत्त देह Hariv.

to be burst

अवृत्त

pass

अनदायते

SBH; etc.

to cause to burst

II caus R 6.4.22

अवृत्त caus R 6.4.22, Ragh 13.3.

Ragh 13.3.

II दल cl I caus दलयति S. 489,

Bhatt, दलयति, Anargh, Hit 1.8 Sch

— दृ cl . १ दृणाति cl 2 P

RV, MBh, BhP — नभं caus नभयति

Hit Bh. ~~to cause to burst asunder~~

~~विदृ caus विदारयति MBh, Kāv, etc~~

~~to cause to burst asunder~~

विदृ caus विदारयति MBh, Kāv, etc
 etc to cause to burst forth

न्याय्यध् , न्यानिध्यति MW.

causing to burst । II कुदूलनम् Jain

— कुदूलनम् Hariv 9563 —

कुदूलत् P.ān 3.2.178, Vāntt 3, Pat

— कुदूलनम् Bhaṭṭa, Kathās, Rājāt

पित.

causing
~~causing~~ to burst asunder

प्रविदारणम् ↓ having caused

4729

24

to burst

टूटना

१ MBh

~~१~~ made to burst

२

made to burst

सोटा होना

MBh, Kāṇ,

etc.

bury vb. I I निरवन्, निरवन्ति RV, etc.

II निधा, निदधाति, निधत्ते (with भूम्नै [Hitt])

or अक्ते [R]) .

to bury under उपवप, उपवपति

TS, SB₂, TB₂, Tāndya B₂, Lāty .

burying n II I ^{निश्चननम्} Sam^K, Kull .

II खननम् ^{PSarv} ~~Rasav~~, Ragh 8.25, Sch.

the act of burying उपकिरणम्

Kāty^{Śr} . the burying of hair

केशनिधानम् ^{APG} ~~A~~ ^{pya} a burying-

place वैलस्थानम् MW burial

place for the bones of cremated

^{or} corpses श्मशानम् AV, etc on the

burial - place मध्येश्मशानम् ^{SVapnac}

the place for burial अन्तशय्या

buried adj. I निरवात RV, etc.

II रवात MBh 13.3089.

buried before (as a treasure)

पूर्वविहित Mricch not burnt on
the funeral pile (but buried)

अनग्निदग्ध RV 10.15.14.

to be buried उपवप् pass उप-उष्यते

liable to be buried नैरवान्य अग्नि

shad√Br being buried in the

earth • ~~समाश्रयनम्~~ MBh 3.

13456

bush | I क्षुपकः, क्षुपका सुसर ,

सुम्पः RV 1.84.8 = अहिच्छत्रक Nir

5.16 — क्षुपः Yājñ 2.229 MBh,

R 2.25.7 Var BrS — क्षुपा

Susr — गुल्मः VS 25.8 Mh ,

Yājñ , etc — सम्बः L .

| II अप्रकाण्डः L — गुच्छः Mh. I.

48 Yājñ 2.229, Jain. गुल्म —

क्षुपः L — वितपः, वितपम् (गु अर्थचदि) म

MBh, Kāv, etc.

a forest bush वनगुल्मः MBh

a thorn bush कण्टकद्रुमः

Bhp, Mricch bushes and

shrubs गुह्यगुल्मम् Mn 1.48

having trees and bushes

and creepers सर्वक्षक्षुपलताम्

MW.

bushy adj. I गुल्मिन् R 7.54. II

स्तम्बिन् maitrs.

II बहल ML.

having a bushy tail चमर-

पुच्छः L.

bushel शुद्धः Jain Comm.

(Prob) a bushel of grain

शिव m RV 10.68.3 provided

with bushel of grain

शिव शिव

mth RV 27.15.

business न. II व्यवसायः Compah

— व्यापारः (i) MBh, Kār, etc

— वृत्तिः (i) MBh, Kār, etc वृत्तिक,

— वृत्तिः (i) MBh, Kār, etc -

— कृत्यम् Śahr, Sarvad, etc — कर्मन् न

RV, AV, ŚBh, MBh, etc — क्रिया

(Pām 3.3.100) Kāty-Śr, Mn, Yājñ, etc

etc.

II आस्पदम्, आस्पद (i) mb (आ) न

— उदात्तः ५ — करणीयम् Ragh —

— कर्मानः MBh, Mn, Vājñ, etc —

— कारिका ५ — केतनम् Mālatīm

— कोशांतकिन् ३ ५ — घट्टना

Pām 3-3-107. Vārtt १, घट्टना(?) —

— देवनम् ५ — नियोगः Mn (१.५१.etc)

MBh, Kāv, Śūtr, etc — पणः (५८६३)

५ — पणाय ५ — पण्यम् (५८६३).

Kām , Kāv — योगः RV, AV, TS —

वर्णवृत्ति † Bhartṛ — वार्त्ता Mn, MBh,

etc — वार्त्तारम्भः Mn⁷ 43 — वर्त्तिकां

MBh, BhP — विधि m (ifc often
pleonastically) Yājñ, Śāk, etc —

विनयः Śis 11.36 — वृत्तम् (ifc. † अ)

R , Kathās — वेशः † — व्यवहृति †

BhP — व्यावहारिकम् BhP — संस्था¹⁴!

able to effect ones own business

- स्वकार्यसहम् MW a business (en-

trusted to any one and ~~and~~ not

to be interrupted) व्यावृत्त्यम्

Kalpas, Hyog a businessman

कार्तिकः Kathās accomplishing म

any business कर्मकारिन् म

(i) accomplishing his

business तदुर्मन् Katyā Śr 1.6.12

Taim 6-3-26 all the particulars

of any business क्रियाकलापः W

another's business परधर्मः Min, BHP

परकार्यम् Pañc — परवृत्त्यम् म

Kāv any business कार्यवत्ता,

64741

कार्य वत्सम् MBh 1.1787, R

any special worldly business

विषयः (if f ज्ञा) Kath Up, Mn,

MBh, etc attending to that

business तद्विषयक mbn w

based on business वास्तवमूलम्

R the business and traffic

of men लोकरात्रा Mm, MBh,

Kāv, etc business of a family

उत्थानम् L the business of

a friend मित्रकार्यम् MBh, R,

मित्र कृत्यम् Ragh, Pañcat —

the business of a being स्वमिकार्यम्

MW — राजकर्मन् n Rat —

राज क्रिया Pañcat the business

of a master स्वामिकार्यम् MW

the business of a merchant

वणि कर्मन् n Pañcat ,

वणिक्रिया Var Br.S the

business of an army बालाधिकरण-

नि n pl MBh the business

of a physician वैद्यक्रिया

MW the business of apotter

क मण्डलवम् (gana युवादि)

the business of road making

वर्म कर्मन् n R business to be done

कार्यम् Mm, MBh, etc business

with व्यवहारः (loc or comp) Inscr,

Kār, Kathāra conversant with

business क्रियाविधिज्ञ Pañcat

doing any business कर्मकारिन्
~~कर्मकारिन्~~

(i.e.) doing any particular

business - कर्तृम्भन; कर्तृकम्भन

doing business अर्थचर्या Āsreyā

Contd.

doing business well together

संव्यवहरणम् Kull, on Mm 10.4,

संव्यवहारः Ganit, MarkaP

doing one's own business

स्वकर्म कृत् m W devoted to no

other business अन्य वसायम् mbn

is not engaged in any business

कमिन् mbn AsVSe, MBh, Bhp

engaged in business व्यसायिन

mbn MW. fit for business

करित mbn १ — क्रियाकर्त

mbn Mind Up, Hit, (ibe),

Dhūrtas 1.12 following.

no business शि कु mbn २

Following one's business अर्थे mfn

Apast for the sake of any

business - कार्यार्थम् Mn

government business राज्यव्यवहारः Mn

having a business सार्थम् (आ)

n Sāntak Br having any

business कृत्यवत् mfn MBh 1.5133

bb — कार्यवत् mfn Mn 9.74,

MBh, etc having no business.

अपवापार mbr & having

no experience of business

अज्ञात व्यवहार: having no other

business अन्य कार्य ^{मोर} Ragh

having one and the same

business रक्ककर्मन् (Dais),

रक्कक्रिय (MCar) mbr having

the same business सान्वय

m b n Bhp (sch), सकार्य or

करण सहित : having by any

business वान्ति वृत्ति m Bhp

a man following any particular

business देवः १. a man of

business . II व्यवहारिन् m MBh,

Kāy, etc — व्यवहारवत् m Kām.

I II संव्यवहारकर्तृ म Karm.

merchant's business वणिगवृत्ति

f Bhartr minding one's own

business स्वकर्मस्य म भूत Mm 10.1

morning business प्रातः कार्यम् MBh

not one's own business अद्यापारः

Pañcat (& Hit) in competent

one conduct business व्यवहारयोग्यः

W.

one's own business II स्वकार्यम् W

— आत्मकार्यम् .

II स्वकर्मन् n Kāthās one who

has accomplished a business

कृतकृत्य mfn R one who

transacts business कारिन् mfn

(Pāṇ. 5.2.115 Pat) performance

of a business (esp. of religious

duties) कर्मयोगः Bhag. Mn,

etc performing the same

business एक कार्य mfn Paricat

place of business कर्मस्थानम्

Rajat practising any business

जाने mfn & practising any

business) व्यवहारिन् mfn MBh,

gain, Var B & S relating* to any

business कर्मण्य mfn सूत्र

relating to the business of the

world लोकयात्रिक mfn MW

seeking for business कार्यार्थिन्

mfn skilled in a business

वार्तिक mfn ग कथादि and g

उक्थादि the special business

of any caste करणम् subse-

quent business अनुकार्यम् R

to have business with सं व्यवहृ (instr)

Kathās understanding business

क्रियावत् mfn Mund Up. Hit

(ibc), Dhūrtas 1.12. Various business

विकर्मन् n w. we have no

business with the earth

न भूया कार्यम् अस्माकम् R1.13.50

worldly business लोकसंव्यवहारः

Mn. MärkerP.

4757
X

buskin

~~~~~

अनुपदाना . Pan 5.2.9 .

busy adj 1 I व्यापृत मन्त्र, कर्म, etc —

व्यापारिन् Brahman — कर्मिन् — क्रियावत्

Mundak, Hit, (हि) Dhurtas 1.12.

1 II अनवसर — कृत्वन् वृ(वरी) RV

8.24.25.9.65.23.10.144.3 —

बहुकर. वृ(इ) अन्त — वेष VS —

व्यायत L (व्यापृत)

not busy निर्व्यापार कर्म, etc always

busy निव्ययुक्त मन्त्र, Gant being

busy with घटना (loc or in comp)

Santi's 2.20 (= Nōg 4.2) 5th 4 $\frac{14}{5}$

being very busy with गृहिन (in

comp.) Have 3406 busy for

another परकृत्य Made busy

(said of the Asvins, of Soma, of

Agni, of Indra) अतुर m RV

busy with चाम्बिन् Naish 3.35 busy

with any work कर्मवत् MBH

intently busy with घट (loc) Pan

5.2.35 very busy. विचर्षण,

विचर्षणि RV, Tār busiest (applied

to the Ribhus) शमिष्ठ Śvāṅkhaśr.

to be busy व्यवह, व्यवहरति, व्यवहरते

Yājñ, Sch.

1II चेष्ट u 1 चेष्टति, चेष्टते (acc) -

अन्तर्गत ३-पृष्ठ ५, ६

पृणोति or प्रियते (Dhātup 27.12.28.)

109) Only in आपृ and व्यापृ) — प्रचर

प्रचरति (cp. also प्रचरते) मझ, झप-

विचेष्ट ; विचेष्टति , विचेष्टते Kathap, R,

Swiss.

to be busy about 1I व्याप्त, व्याप्रियते,

व्यापृणुते (loc or with अर्थम् or
हेतोः युक्) MBh, Kāv, etc.,

to be busy in various ways विष्

---

intens (or cl 3 accord. to Dhātup

25.13) वेवेष्टि, वेवेष्टे ~~RV~~, RV, AV

to be busy with घट् cl 1 घटते

(exceptionally घटति) - चर् cl 1

चरति, rarely चरते (instr) RV 10.

71.5, AV 6.117.1, AitBr, etc.

causing to be lousy व्यापारणम् Pāṇ 8.2.

104, Sch.

made to be lousy व्यापारित ~~म्~~ कवे.

—o—

but 1I परंतु, परं किं तु — किन्तु mBh,

R, etc — तु AV 4.18.6, TS, Śiṣe,

etc and Mn 2.22 or 1.68.11.202.

1II अथ तु — अथो, अथ (Ved. अथा) —

अपितु — किं तर्हि. Pāṇ 2.2.4, Pāṇ

2.2.4, Pat 4.1.163, Kāṇ — किं पुनर्

Biālar — केवलम् Kād, Hcar —

न कदाचिदपि

2

4765

but if अथ चेद् mBh 5.2775,

Bhag 2.33.18.58 but then ननु

but yet अपि नु

1
2
3
4

Sas fresh butcher's meat सौनम्

- (with or Scil. मांस) मन्, युवज्ज

having a butcher for a keeper

सौनपात्तः BHP holding a butcher's

knife in the hand शासहस्त मन्

AitB.

butchery सूना MBh, Kāṣ, etc - वैशसस्

(युक्त्वा आ) MBh, Hariv, Kāṣ, etc.

belonging to butchery सौन म् W

(सौन) relating to butchery सौन

म् W (सौन).

butcher उक्कल, उक्कलसि ड ड्, म्,

यवज्, मक्, रक्, etc.

Butea Frondosa । II हस्ति कर्ण पलाशः

Suisse. in कर्णः ५

I II कर्णः L — करकः L — कर्मिन्

m Nigh — पणिन् m L — पत्रकषा

— पलाशकः L — पलाशः M B H (m

c for पलाश) — पुलक्य m L —

त्रिपक्षकः L — दीर्घफलः L — द्विजस्नेहः

L — ब्रह्मपादपः L — ब्रह्मोपदेवानेह

m A — ब्रह्मोपनेह m L — ब्रह्म-

वृक्षः L — मुनि m ~~मेघनादः~~ मेघनादः L

याज्ञिकः — याज्ञिकः L — रक्तपुष्पकः

L, रक्तवर्गः — राजादनः —

वक्रपुष्पः L — वानप्रस्थाः L —

विपणिकः L — सुभीरकः, सुभीरवः

L — हस्तिवर्णः.

the mark of the Butea Frondosa

पणविलकः TS, TBr, Ap'Sr,

पणविलकः m pl belonging

to the tree Butea Frondosa

पणविलकः m (ई) m Br, G.SrS,

MBh, etc the blossom of

Butea frondosa सिन्धुका R,

Suse boiled with the juice of

the bark of Butea Frondosa

पर्णिकषायनिष्पक्व (ŚBr) पर्णिकषाय-

पक्व (Kāty Śr) mfn the blossom

of the tree Butea Frondosa

पलात्राम् Pañc a bud of

Butea Frondosa रक्तरेणु म

also रक्तरेणुका L — अङ्गारिका

Butea Frondosa in a wood

वने सिन्धुका: म pl Pān 2.1.

445ch Butea Frondosa Ca

large leaved sacred tree whose

wood is used for sacred

vessels, later generally called

Palāśa) पलः RV, AV, Bz, Yājñ

coming from the tree Butea

Frondosa पल्लवः मृ (ई) न

Bz, Gz ŚzS, MBh, etc a de-

coration made from the blo-

ssoms of the tree ~~beaut~~

Butea frondosa O.V. tan an 2 ch n

Since the leaf of Butea Frondosa
जलपत्रम् L made of the
wood of Butea Frondosa

पाताश म् (ई) न Be, G. S. S.,

M.Bh, etc — पाणि म् (ई) न

Tānd Be, Golih — पणमय

म् (ई) न TS, T Be, Kāth

the Palāśa tree (Butea Frondosa)

जलपत्रम् L the plant Butea

frondosa. जलपत्रम् m L

resembling a Butea Frondosa

in flower पुष्पितपत्रांशप्रतिम

mfn . MW a single leaf (esp.

of the Butea Frondosa) पत्रांश-

पत्रम् Mariv, Pañc a sort of

Butea हस्तिमण्डलः L, हस्ति-

मण्डलः L the state of Butea

Frondosa पत्रांशम् Maitr S.

the tree Butea Frondosa I

(its older name is Parna q.v.)

पत्रांशः (ये & आ) Bz, MBh,

etc the tree Butea Frondosa

(bearing beautiful blossoms

hence often alluded to by

poets) किंदुकः MBh, etc,

किञ्चनः १.

II शगरङ्गोष्ठः १ — पूज्यदारु म

Kaus, पूज्य — गोक्षालरु म

(गोक्षालवृक्षः १ — बालपोथः, बाल-

वैथकः १ a variety of the

tree Butea frondosa किंदुकः

Pān. 6.3.117, किंदुकः 5.1.

butt n I I लक्ष्यम् (exceptionally with

लक्ष्यः as v. l) Up, Gant, MBh, etc — वेद्यम्

markP.

I II अपदेशः L — भाषणः ChUp, Sāṅkh

Sāṅkhśś, fāty — कायः L — निमित्तम्

MBh — प्रतिकायः किं — लक्षः ,

लक्षम् RV 2.12.4, etc — व्यद्य mfn

W

— हास्यास्पदम् kav.

bound to butt at a bank अप्रानतmfn W the butt in archeryमृगव्यम् W butting at a moundअप्राग्निघातः kir, sch butting with the
butting withhorn हृ. ड. प्रहारिन् mfn MWthe horn हृ. ड. प्रहारिन् mfn ~~MW~~

the butting of bull वप्रः, वप्रम्

the butting (of elephants) against the त

banks etc. लडाघातः kum 2.50,

वप्रकीडा the playful butting of a bull

against a mound of any kind वप्रकिया

Ragh, वप्रकीडा meggh the playful

4

4779

butting of an elephant against a

bank of any kind . अत्राक्रिया Ragh,

त

क्रो
अत्राक्रिया Megh.

— ० —

buttock n I I ऊखः L — स्फिच + sāṅkhGz.

mn, mbh, etc. — जघनः [RV 1.28.2.5. 61.

3. 6. 75. 13] जघनम् [AV 14.1.36, TS 2, TBA

2, etc].

I II भासदः RY (du. vs) — स्फिगेत RY,

स्फिच.

buttocks I I कटि, कटी + mbh, mn, suis,

etc, कटीक ifc — ओणि t (L also m

mostly ओणी, ifc ओणी) RV, etc —

स्फिचौ, स्फिजौ t du.

I II कटिप्रोथः t — पुत्तौ m du t —

पुत्तौ m du — फलकम् (फलकः g

अर्ध-योदि ifc t आ) L — स्थिकः L,

कटिप्रोथ — इयुरौ m du .

badly formed buttocks अपवृत्ते म du

Pāṇ 6.2.187 buttocks (esp. of a woman)

निलम्बः mostly du ifc t आ

except the buttocks अपसिङ्गम् Pāṇ

6.2.187 the fleshy parts of the

body below the buttocks शिरवण्डको

m, du Ts formed by buttocks

नितम्बमय म३ (ई) न Naish formed

३ buttocks नितम्बमय म३ (ई) न

Naish having badly formed buttocks

अपूप म३ न Pān 6.2.187 having

beautiful buttocks सुनितम्बिनी

Śukas. — नितम्बवत् म३ न Vāh,

Git having buttocks नितम्बिनी

mfn ~~mostly~~ the mostly ife

having full buttocks स्फोटनितम्बा Hasy

one who has badly formed buttocks

वृहत्स्फिग् ~~m~~ m Pāncat—

अपास्फिग् mfn mfn Pān. 6.2. 187

the regions of buttocks नितम्बस्थली

13. ~~hast~~ the right buttock दक्षिण

शिव ~~h~~ Hasy. 17 the

4785 16
87

~~weight of buttocks.~~

weight of buttocks ગોળે મારઃ

megh.

— 6 —

butter । II दनीरसारः W — धृतहेतु म

Npr — मन्थजम् L — शरजम् L. ~~100~~

along with fresh butter सनवनीत

mfn Pāncas the being clarified

butter सर्पिष्ठः Kāś on Pān 8.3.

101, सर्पिष्ठा, सर्पिष्ठम् Kāś on

Pān 8.3. 101 (Kāśh) boiled

butter उशिज म Un a butter-

jar सर्पिष्कुण्डिका इ मरुकादि

butter like नवनीतसम mfn

Pañc.

butter - milk । I दध्नि का Bhp 5.

I II. अरिष्टम् L — काष्ठशयम् Dais —

गोरसजम् L — द्योलम् Swiss

1. 45. 4. 3 — दण्डहलम् Bhp 2

5. 13. 43 — दधिरसैवः L — भग्न-

संघिकम् L, द्योल — मलिनम् L —

रसायनम् (some times following

the gender of the word to which

it refers) L — शिवः L butter-

milk and water mixed in

equal parts खोतरसः L butter-

milk and water mixed half

and half खोतरसः L butter-milk

boiled with acid vegetables and

spices. खण्डः (g मधुमादि) Car

6.9, Suse 1.6 butter-milk

boiled with acid vegetables

and spices खण्डः, Suse 1.6,

खण्ड butter-milk diluted with

water कष्टिरसः butter-milk

mixed with (a third part of)

water पत्रकम् (१ सप्तमं) मन्त्र.

326, Yājñ 3.37 & 322, Hariv,

etc butter milk mixed with

the juice of cumin etc. सप्तमम्

L.

butter milk mixed with water

I कृत्वा रम् सुष्ट.

II कृत्वा रम् L — कृत्वा रम् L —

कृत्वा रम् L — परमरसः L —

विभागलकम्, विभागनिम्नम् L

butter milk (one fourth part of

which is water) सारणम् L

butter milk with honey मधुद-

खिलम् Rani's butter placed in

a jar कुम्भसर्पिस न Suisse

a butter - tub कलशः MBH

a butter - vat मन्थनी f L -

मन्थयती L the choicest clarified

butter वराजम् MW.

clarified butter | I आजम्भ RV 10,

AV, VS, etc — सर्पिस् न RV,

etc.

I II अभिधारः L — अमृतम् L —

आधारः L — आजम्भ L — खजपम्

Un — नवनीलकम्भ L — पेल्वम्भ L

— महाहविस न Mārkip — बहि-

भोगम्भ L — सर्पि न Var Yogay

— होम्भि न L — होम्भम्भ L —

होम्भम्भ L coming from ^{butter} ~~butter~~

नावनील म्भ (ई) न Nyāyam

consisting of fresh butter नवनीत

मम mfn (ई) गं Meat containing

clarified butter सारपिप्प, सारपिप्पक

mfn L dealing in butter milk

साधितिक mfn Pān 5.3.83 Vārt

2 Pat dressed with butter milk

औदक्षित, औदक्षितिक mfn Pān

drop of melted butter कामनिद्रु

m Bhp eating sacrificial food

(clarified butter) हविष्यभक्ष

mfn Sāṅkhye, हविष्यभुज mfn

Mn 11. 78, हविष्याशिन mfn Mn

11. 219 fragrant butter सुरभि-

धृतम् W. ,

fresh butter । I नवनीतम् B२,

MBh, Suse, etc, नवनी

Brahmar, Brahmar P. ~~कलम्बु~~

~~कलम्बु~~

I II कलम्बुम् इ — क्षौरोत्थम् Gal —

छान्नद्वानिम् L — जीवनम् L —

लक्ष्मणम् L — तेजसम् न

(often pl) L, तेजो — पेयूषः,

पेयूषम् (= and v.l. for पीयूष) —

शुक्लम् L — सहवीर्यम् L —

सारजम् W — हिमम् L — है

यंगवीनम् Mariv, Ragh, Bhatt

fond of melted butter प्रियस-

पिप्पल mfu Laghuk half melted

butter आयुतम् Maitr S, Ait Be

having clarified butter साज्य

mfu Kātyśr a kind of clari-

fied butter कलयाणक दूतम्

Suse like butter milk औदधित,

औदधित्वा mfn Pān a lump of

fresh butter नवनीतपिण्ड Jain Up.

made of butter milk औदधित,

औदधित्वा mfn Pān making

butter निर्मयनम् Up, MBh, Suse,

Kām melted butter आज्यम् RV

10, AV, VS, etc — पीयम् १.

melted butter coming from a

cow गोदुतम् KātyŚr 1.8.37,

Sch more genuine clarified

butter सर्पिष्टम् Kās on Pān

8.3.101. ~~Aprāt~~ Aprāt, sch not

yet entirely made into butter

नीलमिष्टम् mfn TBz an oblation

of butter (poured out for gods)

आसिच ‡ RV 2.37.1 & 7.16.11

an oblation of butter (poured out

towards the gods) आसिच ‡

RV 2.37.1 & 7.16.11 one part

of butter milk with three parts

of water अत्रोद्योरः L one

whose hair is dripping with

butter (Agni) धृतकेश म्

RV 8.60.2 prepared with

clarified butter सर्पिष्वत म् -

ŚBr, Uttarar, सर्पिष्वत म्

Kāth, TS, TBr provided with

clarified butter सर्पिष्वत म्

ŚBr, Uttarar, सर्पिष्वत म्

Kāth, TS, TBr purified butter

mixed with milk क्षीरघृतम्

Susr a quantity of butter

presented to Brāhmanas नवनीत-

धेनु & W the sea of clarified

butter. सर्पिः समुद्रः L a simple

oblation of clarified butter

हविर्मात्रः Br, Gr ŚrS sour

butter-milk मोरणः, Suśr, Sch

— मोरटः, मोरटम् Bhpr मोरण

the two portions of clarified

butter belonging to Agni and

Soma आज्यभागो म दु ŚBr,

KātyŚr, etc, MBh 14.722

whose banks consist of butter

मधुकूटं मधु (आ) न AV to

like clarified butter सर्पिका-

मम Nom सर्पिकाम्याति Pāṇ. 8.

3.39, Sch. (at sacrifices) to

pour out (esp. clarified butter)

उपस्तृ, उपस्तृणालि, उपस्तृणीते

TS, Ait Br, ŚBr, Kauś,

Gobh, etc.

butterfly 1 I पतंग मधु शिष्ट, लप, मन,

एत - पतंगम् शिष्ट.

the change from pupa to butterfly

कोटपक्षोद्भवः, कोटपक्षोद्भवः W.

— o —

button

पिण्डः (rarely पिण्डम्) TS, etc..

button fixed as an ornament upon

the harness शृङ्गः L.

butress 1 I स्कम्भः RV, AV.

bank raised as a butress वप्रः,

वप्रम् मझ, kare, etc earth raised

as a butress वप्रः, वप्रम् मझ,

kare, etc.

buy I ^{vk} क्री, क्रीणाति, क्रीणीते (with

instr of the price and abl or gen of the person from whom anything is brought).

I II अपक्री AV, SBz — पण ल ।

पणते (ep also पणति) Br, MBh —

परिक्री, परिक्रीणीते (Pāṇ. 1.3.18)

really more frequent in P AV,

SBz, Lāṭy, Goleh — मूलयेन, ग्रह

— वि क्री — संक्री, संक्रीणाति, संक्री-

णीते MBh.

to buy and sell विक्री, विक्रीणीते

(Pān 1.3.18) VS, AV to buy for

a hundred परिक्री, परिक्रीणीते

(with शतेन or शताय Pān 1.4.

44) to buy for a price

मुत्तमेन ग्रह to buy for a

special purpose अभिक्री संभर

to buy off निष्क्री, निष्क्रीणीते,

निष्क्रीणीते (abl) TS, AV, Bz

to buy off one's self निष्क्री,

निष्क्रीणीते (with or se; आत्मानम्)

TS; AV, Bz to buy too dear

अलिगिरीमसा (instr) वृक्षी Das.

buying I I न क्रयः VS, TS,

SBz, Kāty Śr, Mn, etc — क्रयणम्

Kāty Śr 10. 14, Lāty.

I II क्रयणि म L — क्रयणी & Comm.

on. Un 4. 48 — पणनम् SBz —

मैत्रकः L.

the act of buying the Soma

सोमक्रयणम् TS buying and not

buying क्रयक्रय Car 1. 15 buying.

and selling. क्रयविक्रयः म sg-

क्रयविक्रयो म du Mn, MBh,

Pāṇcat 3 -- द्वयविक्रयः buying

corn सम्प्रक्रेणी Un 4. 48 Sch

buying off निवृत्त्यणम् Māricāh

— परिक्रयः W.

buyer । I न क्रैतु म युवज्ज 2.

168 & 253, MBh 3. 13711.

I II क्रयिकः Un 2. 45 — क्रयिन् म

युवज्ज, Sch — क्रयिकः L — क्रयिकः

Divyāv 25 one who buys क्रयविक्रयिन्

mbh Mn 5. 51, 8. 400 (यु०)

Yājñ 2. 262.

buying ~~mf~~ adj क्रयिक MBh 13.

5633.

bought I adj क्रीत ऽBr, Mn, etc.

I II क्रयक्रीत Mit — परिक्रीत MBh.

not. bought अक्रीत ऽBr any-

thing for which anything is

bought क्रयद्रव्यम् Kāty Śr

1. 8. 21 Sch badly bought

दुष्क्रीत mf (आ) न Nār

bought for little money अल्प-

क्रीत bought (in exchange) for

a horse अदक्रीत ‡ (इ: Pān 4.

1. 50), ~~25~~ Pān 6. 2. 151 Sch

bought for a Prastha प्राश्ति

‡ (इ) Kātyāyana, Sch, Sūtra

bought for four and a half

अधमन्त्रात्मक Pat- bought for 200

दिशालोक Pān ~~5. 1. 24 Vārtt~~ 24.

5. 1. 24 Sch, दिशालोक Pān 5. 1.

34 Vārtt bought from his

natural parents (and adopted
as a male issue) शीतल Mn

9.174, Pravar bought on the
same day सशःशी bought

subsequently (i.e. not early
on the first day) अशुशी PBr,

Laty, etc bought with a hundred

शालिष Gr, L bought with a

Nishkas नैतल्लन Pān. 5.1.20

etc bought with 5. पञ्चन Pān.

5.1.22 Sch. dearly bought

दुष्क्रील f (आ) Nāe a woman.

bought with money धनक्रीला

(धनक्रीला) MW having bought

उपक्रीय f Hit. to be bought

(?) काय MaitrS

to be bought (?) काय MaitrS —

पण्य — प्रक्री AV. कथणीय KātyŚr 16.

to be bought for a sum

of money मूह्य W. the being

bought क्रीलत्वम् Jaim 6.1.19.

bugg vb 1I गुञ्ज cl 1 गुञ्जति Ritus,

Kathas, Prit, etc — शिञ्ज cl 2 (Dhātup

24.17) शिञ्जते (according to Vop. also

cl 1.10, शिञ्जते, शिञ्जयेते) RV, etc —

विरु, विरुवति, विरवति, विरौति Rāṣ,

Kathas, etc.

1II गुञ्ज cl 1.6 गोजति, गुजति Dhātup

7.23.28.76 — प्रोल्ज, प्रोल्जति

Dhananj - महा ८ 1 मशति

Shetup 17.75.

buzzing n 1I गुञ्जम् W - विरावः

मह, Kar, etc - आखेडिलम् R.

1II प्रणहित ~~मह~~ Sis.

buzzing in the ear (from hardening

of the wax) ~~ह्वेडः~~ Suisse.

by । I द्वारा inste पुं — वर्त्मना,

वर्त्मनि पुं — प्रभावेण, प्रभावात्,

प्रभावतः.

by all means । I अवश्यम्.

। II द्विता RV — प्रसह्य Mn, Var,

BhP, Kathās — बाढम् MBh, Kāv,

etc — यथा-तथा Mn 4.17,

MBh 1. 45. 17, 7. 6332, Nal,

Naish 9.29 — सम्प्रसह्य MBh —

सम्यक् Mn, MBh, etc — हरेन्,

हृतात्, हृः (iu).

by means of. I मार्गेण VarBṛS

— वदोन, वदाल, वदालः with gen

or ifc.

I II संक्रामाल.

by no means I न खलु R, etc

— न क्वचिद् MM, Yājñ, Nal, etc,

क्वचिद् अपि न Megh — नहि

(हृ चादि) RV, etc.

I II नहि नु — प्रसह्य (with न) —

सम्पक् (with न) — स्तु with मो

i.e. मा, उ by no means — but

rather नाह-वरम by order of

संदेशान्तः (with gen).

2 I अभि (as a separate adv or
← prep).

by and by आगताः Mn, MBh, etc.

— अहजरम Mantra Br, T Up

a by stander प्रष्टि m RV,

Kāty by standers (in a play)

पारिपार्वम, पारिपार्व (prob)

Hariv two by two द्विवाः Kāty-

Śr, Śuśr.

3 II सचा (with loc either preceding or following) RV, VS, TBz:

a by-law उपधर्म: Mn 2. 237, 4.

147 a bye-path गूढमार्गः L.

गूढपथः W (prob) a byroad

निरथा Märk P.

a by-way I II अपमार्गः Pañcat

— एकवर्त्तन — Naish a by-

way कुसृति & Āp delighting

in roads and by-roads रथ-

निरथः MBh not produced

5
4817

by force अप्रतियन्तून् mf

(आ) n Sis.

